

מאגר שאלות מבחינות הבגרות החיצונית:

שאלות גדולות:

• תיאורי בריאת האדם בספר בראשית ובדברי הרב סולובייצ'יק

עיין בקטעי המקור שלפניך, וענה על סעיפי השאלה שאחריהם:

קטע א

"ויברא אלהים את האדם בצלמו, בצלם אלהים ברא אותו, זכר ונקבה ברא אותם ... ויאמר להם אלהים פרו ורבו ומלאו את הארץ וכבשׁוּהָ". (בראשית, א, 27-28)

קטע ב

"וייצר ה' אלהים את האדם עפר מן האדמה ויפח באפיו נשמת חיים. ויהי האדם לנפש חיה ... ויאמר ה' אלהים, לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו ... ויבן ה' אלהים את הצלע אשר לקח מן האדם לאִשה ... על כן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו והיו לבשר אחד" (בראשית, ב, 7-24)

קטע ג

שוב מתגלה בבהירות הניגוד בין שני "האדם". האדם הראשון לא נצטווה להקריב משהו כדי שהאישה — רעייתו — תיברא, ואילו אצל האדם השני היה הכרחי הדבר שהוא יקריב משהו מעצמו כדי למצוא לו חבר. אצל האדם הראשון המחווה ליצירת הקהילה היא ... תועלתית ואנוכית בלבד, ועל כן היא שוללת את ההקרבה. אצל האדם השני, התקשורת וההתחברות הן מחוות מקריבות וגואלות ... הדיאלקטיקה המקראית יסודה בעובדה שהאדם הראשון, איש ההדר, השלטון וההצלחה, והאדם השני, איש האמונה הבודד, איש הציות והכישלון — אינם שני אנשים שונים הנמצאים בעימות חיצוני, כ"אני" מול "אתה", אלא איש אחד השרוי בעימות בתוך עצמו. "אני" האדם הראשון, עומד מול "אני", האדם השני (הרב סולובייצ'יק, איש האמונה הבודד, עמ' 26, 49)

ענה על שלושה מן הסעיפים א-ד.

1. בבראשית פרק א (קטע א') ובבראשית פרק ב (קטע ב') יש שני תיאורים של בריאת האיש והאישה. הצג את ההבדלים בין שני התיאורים.
2. הרב סולובייצ'יק (קטע ג') מסביר את ההבדלים בין שני תיאורי הבריאה בספר בראשית. הסבר את דבריו.
3. אמר רב שמואל בר נחמן: בשעה שברא הקב"ה את האדם הראשון — דו פרצופין בראו, ונסרו ועשאו גביים — גב לכאן וגב לכאן (בראשית רבה, פרשה ח)
א. רב שמואל בר נחמן מסביר את ההבדלים בין שני התיאורים של בריאת האיש והאישה. הסבר את דבריו.
ב. מהו ההבדל בין ההסבר של רב שמואל בר נחמן בנוגע לשני תיאורי בריאה ובין הסברו של הרב סולובייצ'יק
4. בטקסי חתונה משתקפות תפיסות מגוונות בנוגע לזוגיות. לדוגמה, בטקס חתונה יהודי מסורתי החתן נותן לכלה טבעת. לעומת זאת יש טקסים שבהם החתן והכלה נותנים

טבעות זה לזה. יש הטוענים שכל אחד משני טקסי נתינת הטבעת משקף את אחד מן הדגמים של הזוגיות שמיוצגים בתיאורי הבריאה השונים, בפרקים א ו-ב בבראשית/

1. הסבר טענה זו.

2. איזה משני הדגמים מתאים יותר לתפיסה שלך בנוגע לזוגיות? הצע רכיב אחר שקיים (או יכול להתקיים) בטקס חתונה, והסבר כיצד רכיב זה משקף את תפיסתך בנוגע לזוגיות.

• אהבה ארצית ואהבה שמימית — פרנץ רוזנצווייג

עיין בקטעי המקור שלפניך, וענה על סעיפי השאלה שאחריהם.

קטע א:

שָׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד. וְ אַהֲבַת אֵת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לִבְבְּךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ וּבְכָל מְאֹדְךָ. (דברים ו' פסוקים ד-ה).

קטע ב:

מהי זו מצוות כל המצוות? התשובה לשאלה זו ידועה לכל; מליוני פיות מעידים עליה השכם והערב: "וְאַהֲבַת אֵת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לִבְבְּךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ וּבְכָל מְאֹדְךָ." "וְאַהֲבַת - איזה פרדוקס טמון כאן: וכי ניתן לצוות על אהבה? ...

אמנם כן, אי אפשר לצוות על האהבה: אין צד שלישי יכול לצוות ולכפותה. צד שלישי לא, אבל האחד יכול. מצוות האהבה יכולה לבוא מפי האוהב בלבד. האוהב בלבד, אבל הוא באמת, יכול לומר ואומר: אהב אותי! בפיו אין מצוות האהבה מצווה נוכריה, אלא קול האהבה גופה.

(פרנץ רוזנצווייג, כוכב הגאולה)

קטע ג:

הָאֵל הַנִּכְבָּד וְהַנּוֹרָא הַזֶּה מְצֹנָה לְאַהֲבוֹ וּלְיִרְאָה אוֹתוֹ שְׁנֹאֲמַר (דברים ו' ה) "וְאַהֲבַת אֵת ה' אֱלֹהֶיךָ". וְנֹאֲמַר (דברים ו' יג) "אֵת ה' אֱלֹהֶיךָ תִירָא": וְהֵיאֵךְ הִיא הַדֶּרֶךְ לְאַהֲבָתוֹ וְיִרְאָתוֹ. בְּשַׁעַה שִׁיתְבוֹנֵן הָאָדָם בְּמַעֲשָׂיו וּבְרוֹאֵיו הַנִּפְלְאִים הַגְּדוֹלִים וְיִרְאָה מֵהֵן חֲכָמָתוֹ שְׁאִין לָהּ עֵרָךְ וְלֹא קֵץ מִיָּד הוּא אוֹהֵב וּמִ שֶׁבַח וּמִפֶּאֶר וּמִתְאֹהָ וּתְאֹהָ גְדוֹלָה לִידַע הַשֵּׁם הַגְּדוֹל. כְּמוֹ שְׁאֲמַר דָּוִד (תהילים מב ג) "צִמְאָה נַפְשִׁי לְאֱלֹהִים לְאֵל חַי".

(רמב"ם, משנה תורה, הלכות יסודי התורה פרק ב הלכות א-ב)

ענה על שלושה מן הסעיפים א-ד.

א. על פי קטע א', הסבר את הציווי בפסוקים מספר דברים, והסבר שני קשיים העולים ממנו.
ב. על פי קטע ב', הסבר, על פי רוזנצווייג, באי לו תנאים יכול להתקיים הציווי "ואהבת את ה' אלוהיך", ומדוע.

ג. על פי קטע ג', הסבר, כיצד לפי הרמב"ם ניתן לציית לציווי "ואהבת את ה' אלוהיך", ו הסבר הבדל אחד בין פתרונו של הרמב"ם לקושי שמעורר הציווי, ובין פתרונו של רוזנצווייג.

ד. נעמי, תלמידת י"ב, התקבלה לבית ספר חדש, לאחר שעברה לירושלים יחד עם משפחתה.

מחנכת הכיתה י"ב הורתה לתלמידים לקבל לחברתם את נעמי.

1. ציין שלוש פעולות אותן יכ ולים לבצע תלמידי הכיתה כדי לציית להנחיה של מחנכת

הכיתה.

2. הסבר, האם לדעתך בעקבות הפעולות שפירטת יקשרו תלמידי הכיתה אל נעמי, והאם היא תרגיש רצויה ואהובה בחברת הכיתה? נמק את תשובתך.

• **אהבה ארצית ואהבה שמימית – פרנץ רוזנצווייג**

עיין בקטעי המקור שלפניך, וענה על סעיפי השאלה שאחריהם:

קטע א

מהי זו מצוות כל המצוות? התשובה לשאלה זו ידועה לכול; מיליוני פיות מעידים עליה השכם והערב: "ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך". 'ואהבת' — איזה פרדוקס טמון כאן: וכי ניתן לצוות על האהבה? וכי אין האהבה גורל והיתקפות... אמנם כן, אי אפשר לצוות על האהבה: אין צד שלישי יכול לצוות ולכפותה. צד שלישי לא, אבל האחד יכול. מצוות האהבה יכולה לבוא מפי האוהב בלבד. האוהב בלבד... יכול לומר ואומר: אהב אותי! בפיו אין מצוות האהבה מצווה נכריה, אלא קול האהבה גופה...

קטע ב

קריאת האוהב: "אהב אותי" היא המבע המושלם, הלשון הטהורה של האהבה... שלא כדרך החיווי... הציווי הוא הווה טהור... אין בו כל צפייה לעתיד, אין הוא יכול אלא לשוות לנגדו את הציות לאלתר. אילו חשב על עתיד או על 'לעולם', לא היה עוד מצווה וצו אלא חוק. החוק מתחשב בזמנים, בעתיד, בהתמד. המצווה יודעת רק את הרגע;...מטר ציוויים יורד ומחיה כר ירוק-תמיד זה של ההווה, ציוויים שצלילם שונה זה מזה אך כוונתם אחת תמיד: 'משכני אחריך', 'פתחי לי', 'צאי לך', 'קומי לך', 'שובי שובי' — תמיד הוא אותו הציווי האחד של האהבה.

(מתוך: פרנץ רוזנצווייג, כוכב הגאולה, 208-209, 233)

ענה על שלושה מן הסעיפים א-ד:

1. בדברים, ו', 5 כתוב: "ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך". הסבר את הציווי שבפסוק זה במילים שלך.
2. א. הציווי "ואהבת את ה' אלהיך" מעורר קושי ("פרדוקס"), לפי דברי פרנץ רוזנצווייג. הסבר מהו הקושי.
- ב. רוזנצווייג מציע פתרון לקושי זה במילים: "מצוות האהבה יכולה לבוא מפי האוהב בלבד". לפי רוזנצווייג, מי הוא האוהב? הסבר את הפתרון שלו לקושי.
3. הפסוק שקודם למצוות "ואהבת" נכתב בתורה כך: "שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד". הפרשנות המסורתית מציעה לחבר את שתי האותיות הגדולות למילה "עד", כדי להדגיש את המשמעות של המצווה — לעולמי עד, לנצח נצחים. מהי הסתירה בין פרשנות זו לבין דברי רוזנצווייג בקטע ב' במקור שקראת?
4. יפעת וגולן חברים כבר שנתיים ומתכננים להתחתן. לקראת החתונה עלו ביניהם מתחים רבים סביב ארגון החתונה. בעקבות המתחים התחילה יפעת לפקפק בסיכוי של אהבתם להאריך ימים. בחר עיקרון אחד מדבריו של רוזנצווייג, והסבר כיצד יפעת יכולה להיעזר בו כדי להתגבר על הספקות שלה.

• שיחות על האהבה — יהודה אברבנאל

עיין בקטעי המקור שלפניך, וענה על סעיפי השאלה שאחריהם.

קטע א

סופיה: קודם כל הייתי רוצה לדעת את טיב האהבה שאתה רוחש לי. [...]. הגד נא לי מהו סוג האהבה שאתה נושא בליבך אליי.
פילו: אהבה זו שאני נושא בליבי, הו סופיה, אין בכוחי לא להבינה ולא להסבירה [...]. ואף על פי כן אני מכיר ויודע, כי תכלית תשוקתי הוא [הפקת] תענוג ממנה.
סופיה: אם כך, אל תבקש ממני ארוכה [רפואה] לסיפוק געגועיך, ואל תרשיע אותי אם אסרב לך [...]. [כי בהשגת תכלית התשוקה — לא זו בלבד שהתשוקה חדלה, אלא גם האהבה שוככת] [הולכת ודועכת] ונהפכת לשנאה.
פילו: לא די לך שאת קוטפת משיחתנו פרי מתוק שהוא לברכה לך, אלא אף מלקטת בשבילי — דבר שהוא בוודאי למורת רוח האל — פרי מר וארסי? לא אוכל לשאת לך שבחי תודה [...]. [אם בחץ זה שנקלע מקשתי למענך, את מפלחת באכזריות את ליבי.

קטע ב

פילו: שתי צורות לאהבה. האחת, התשוקה או התאוה החושנית מולידות אותה [...]. ואמת נכון הדבר, כמו שאמרת, שבהיפסק התשוקה או התאוה הגופנית, מפני שבאו על סיפוקן ושובען, מייד נפסקת האהבה; כי בהיבטל פעולת הסיבה, היא התשוקה, בטל המסובב [התוצאה], היא האהבה [...]. [ואולם, האהבה האחרת היא שמולידה את התשוקה אל האישה האהובה, ולא התשוקה או התאוה מולידות אותה. אדרבה, תחילה אנו אוהבים אהבה שלמה ואז כוח האהבה מעורר את התשוקה לאחדות רוחנית וגופנית עם האהובה [...]. [ואהבה זו, כאשר היא משיגה סיפוק תשוקתה, אין היא בטלה, אף כי בטלו האהבה והתשוקה, כי ביטול המסובב אינו מביא לידי ביטול הסיבה [...]. לפיכך, אין את רשאית לדחות את האהבה השלמה שאני רוחש לך מחמת פגמי האהבה הבלתי שלמה. כי האהבה שאני רוחש לך איננה ילידת התשוקה, אלא תשוקתי היא בת האהבה שהולידה אותה.

(י' אברבנאל, שיחות על האהבה)

ענה על שלושה מן הסעיפים א-ד.

- א. מהו נושא השיחה בקטע א, ומהי המחלוקת בין פילו לסופיה בנושא זה?
- ב. בקטע ב פילו מתאר שתי צורות לאהבה, ובכל אחת מהן יש סיבה ומסובב.
 1. מהי הסיבה ומהו המסובב בכל אחת מצורות האהבה האלה?
 2. באיזו צורת אהבה פילו מאמין, וכיצד צורה זו מחזקת את טענתו בנוגע לאהבה ולתשוקה?

ג. "החוש הממשש אשר ביאר אריסטו ב'מידות', ואמר שזה החוש — חרפה לנו [...] [והראוי הוא] (הנחת) = ויתור על התענוגים הגופיים וְזוּתָם". (הרמב"ם, מורה נבוכים, חלק ב', פרקים ל"ו-ל"ח)

1. הסבר את עמדתו של הרמב"ם בנוגע לתענוגות הגוף ואת הנימוק שלו לעמדה זו.
2. הסבר את השוני בין העמדה של פילו ובין העמדה של הרמב"ם בנוגע לתענוגות הגוף.

ד. שגית ושחר השתתפו בסקר שנערך בנושא זוגיות. הם ענו על שאלות בנוגע לניסיון שלהם במערכת יחסים זוגית ארוכה ויציבה. אחת השאלות בעניין זה הייתה: "מהו 'הזמן הנכון' למימוש הקשר הפיזי בזוגיות?" שגית אמרה שאי אפשר לקבוע מראש מהו הזמן הנכון, "הדבר תלוי בהרגשה" היא הסבירה, "לפעמים מרגישים שזה נכון כבר בפגישה הראשונה". לעומתה קבע שחר כי הזמן הנכון לעבור ל"שלב הבא" הוא רק לאחר כמה שבועות שבמהלכם נבנה הקשר. כתוב את דעתך בנוגע לכל אחת מן העמדות האלה. בתשובתך התייחס למקור אחר שלמדת במסגרת יחידת הלימוד.

• הארוס משמר את ה"אחרות" — עמנואל לוינס

ע"ן בקטע המקור שלפניך, וענה על סעיפי השאלה שאחרייך. אין האחרות והשניות נעלמות ביחס האהבה — [וזאת] בניגוד מובהק ל[פעולת ה]ידיעה, שהיא [...] [בחזקת דיכוי של האחרות] [...] [המחשבה שאהבה היא, כביכול, ערבובן של שתי הוויות, היא רעיון רומנטי שגוי. ההיבט המרשים ביחס הארוטי הוא עובדת היות שניים, וכן העובדה שהאחר שבו הוא אחר לחלוטין]. [...] [ההבדל בין המינים איננו השניות של שני דברים המשלימים אהדדי. שהרי שני דברים המשלימים אהדדי מניחים מראש קיום בראשיתי של שלם, [...] פירושו של דבר שמלכתחילה אנו באים להציג את האהבה כעין התמזגות. והרי ההפך הוא נכון: הצד המרשים של האהבה הוא שניות של הוויות שלא ניתן לגבור עליה. הווה אומר, זהו יחס עם מה שהוא חומק תדיר. היחס הארוטי אינו מנטרל את האחרות מעצם היותו, אלא משמר אותה.] (ע' לוינס, אתיקה והאינסופי, הוצאת מאגנס, ירושלים, תשנ"ה. בתוך: את שאהבה נפשי, הוצאת מעלות, תל אביב, 2007, עמ' 101)

ענה על שלושה מן הסעיפים א-ד.

- א. לוינס משתמש במושג "אחרות" בהקשר של הארוס — מפגש האהבה בין גבר לאישה. הסבר את מושג האחרות ואת משמעותו המוסרית בתפיסת האהבה, על פי לוינס.
- ב. על פי דברי לוינס בקטע, מהו ההבדל בין יחס האהבה לבין פעולת הידיעה (תהליך הלמידה)?
- ג. לפניך קטע מתוך הדיאלוג "המשתה" של אפלטון. קרא אותו וענה על השאלה שאחרייך. "מהו דבר זה, בני אדם, שרוצים אתם להשיגו [...] [...] [ה]דבר אשר השתוקק לו מזמן: להתחבר

וְלֹא רָתַךְ אֶל אַהֲבֹוּ, עַד שִׁמְשָׁנִים יִיעֶשֶׂה אֶחָד. וְהִינֵה הַתְּשׁוּקָה לְשִׁלְמוֹת, וְהַרְדִּיפָה אַחֲרֶיהָ, נִקְרָאת בְּשֵׁם אֶרֶץ רֹס".

הסבר את השוני בין עמדתו של אפלטון ובין עמדתו של לוינס בנוגע לאהבה.

ד. הבא דוגמה מחיי היום-יום, למערכת יחסים כלשהי (זוגית, חברתית, משפחתית ועוד), והסבר כיצד אפשר ליישם בה את מושג האחרות של לוינס.

הצג שני יתרונות ושני חסרונות של מושג האחרות במערכת יחסים זו.

• נשיקת הרוחות בספר הזוהר

עיין בקטעי המקור שלפניך, וענה על סעיפי השאלה שאחריהם:

קטע א

מה ראה שלמה המלך, שהכניס דברי אהבה בין העולם העליון לעולם התחתון, ו[מדוע] התחלת שבח האהבה שהכניס ביניהם הוא "ישקני"?

קטע ב

אלא כבר פירשו וכך הוא, שאין אהבה של דבקות רוח ברוח אלא נשיקה, ונשיקה היא בפה, שהוא מבוע הרוח ומוצאה, וכשמנשקים זה לזה מתדבקות הרוחות אלו באלו והיו לאחת, ואז [ה]אהבה אחת... נשיקת האהבה מתפשטת לארבע רוחות... והן עולות בארבע אותיות ... שהשם הקדוש [של האל] תלוי בהן... והשבח של שיר השירים תלוי בהן. ואיזו הן? אהב"ה... ואז מתחברות אותן ארבע בשלמות, בדבקות אחת... וזו עולה ובוקעת רקיעים עד שעולה ויושבת אצל היכל אחד הנקרא היכל האהבה, והוא היכל שכל אהבה תלויה בו...

(פ' לחובר ו' תשבי, משנת הזוהר, הוצאת מוסד ביאליק, ירושלים תשמ"ב. בתוך: את שאהבה נפשי, הוצאת מעלות, תל אביב, 2007, עמ' 65)

ענה על שלושה מן הסעיפים א-ד:

1. על פי קטע א, הצג את שתי השאלות בנוגע לפתיחה של שיר השירים, והסבר כל אחת מהן.
2. על פי קטע ב, הסבר כיצד פעולת הנשיקה משפיעה על העולם העליון.
3. א. אפלטון (בדיאלוג "המשתה") מתאר מעבר מאהבת הגוף לאהבת החוכמה. הסבר כיצד תהליך זה מתרחש. בתשובתך ציין ארבעה מן השלבים בתהליך.
ב. הסבר נקודת דמיון אחת ונקודת שוני אחת בין עמדת אפלטון ובין עמדת ספר הזוהר בנוגע לקשר בין העולם הגשמי ובין העולם הרוחני.
4. יש סברה כי הקשר שהנשיקה יוצרת בין אוהבים אינו גופני בלבד אלא גם רוחני. באמצעות הנשיקה האוהבים מתעלים למישור קיום רוחני. לפעולת הנשיקה יש משמעות סמלית. לרגע אחד בזמן, הנשיקה משהה את המציאות היום-יומית, והעולם נעשה מושלם בעבורם.
א. הסבר עניין אחד דומה ועניין אחד שונה בין סברה זו ובין ההסבר של ספר הזוהר בנוגע לנשיקה.
ב. לדעתך, האם אדם יכול לחוות חוויה רוחנית שאינה תלויה בפעולה גופנית? הסבר את תשובתך.

• מימוש הזוגיות – אישה או תורה?

ענין בקטעי המקור שלפניך, וענה על סעיפי השאלה שאחריהם:

קטע א :

בן עזאי אומר: כל מי שאינו עוסק בפרייה ורבייה — הרי זה שופך דמים, ומבטל את הדמות, שנאמר (בראשית, ט', 6-7) "כי בצלם אלהים עשה את האדם" וכתוב "ואתם פרו ורבו" וכו'. אמר לו רבי אלעזר בן עזריה: נאין דברים כשהן יוצאין מפי עושיהן. יש נאה דורש ואין נאה מקיים; נאה מקיים ואין נאה דורש. בן עזאי — נאה דורש ואין נאה מקיים. אמר לו [בן עזאי]: מה אעשה? חשקה נפשי בתורה, ויתקיים העולם באחרים (תוספתא, מסכת יבמות, פרק ח', משנה ה)

קטע ב :

ויקבול עליה [על הבתולה מאלג'ר] אביה לפני הגאון הנ"ל, וישלח אחריה וידבר על ליבה דברים טובים, ולא אבתה לשמוע לו, [זאת] מקל וחומר מכן עזאי, שהוא איש, ומצווה על פרייה ורבייה, ועם כל זה אמר: "ומה אעשה ונפשי חשקה בתורה", וכל שכן היא [כאישה] שאינה מצווה בפרייה ורבייה. ויאמר לה הרב: הלא גם בתלמוד תורה אינה מצווה, ואין לה שכר. ותשחק, ותאמר לו כי נעלמו ממנו לשעה דברי הרמב"ם ז"ל, שגם האישה יש לה שכר לימוד, ואומנם יהי רצון שיתקיימו דבריו שאמר שלא יהיה לה שום שכר, לא בעולם הזה ולא בעולם הבא, כי אינה עוסקת בתורה לצפוי שכר, [אלא] רק לשם אהבתה של תורה. ויפּעם הגאון מדבריה אלה, ויפטרֶיהָ לשלום ברוב ברכות.

(בתוך: את שאהבה נפשי, הוצאת מעלות, 2007, עמ' 145)

ענה על שלושה מן הסעיפים א-ד.

1. מהי עמדתו של בן עזאי בנוגע לחובת פרייה ורבייה? הסבר כיצד בן עזאי מנמק את עמדתו, על פי הפסוקים מספר בראשית.
2. א. רבי אלעזר בן עזריה מוכיח את בן עזאי ואומר לו: "נאה דורש ואין נאה מקיים". הסבר את הביקורת של רבי אלעזר בן עזריה, וכתוב על מה הוא מבסס את ביקורתו.
ב. הסבר מה הם שני הנימוקים שבאמצעותם בן עזאי מצדיק את מעשיו.
3. גם הבתולה מאלג'ר התמודדה עם התנגדות של הסביבה לבחירתה שלא להינשא.
 1. על פי קטע ב, כיצד נימקה הבתולה מאלג'ר את החלטתה שלא להינשא? כיצד היותה אישה חיזק את טענותיה?
 2. כשציטטה הבתולה מאלג'ר את בן עזאי, היא השמיטה את המשפט "ויתקיים העולם באחרים". לדעתך, מדוע השמיטה הבתולה מאלג'ר משפט זה?
4. ד"ר רון וד"ר מיכל הם בני זוג ומדענים פורצי דרך, והם עושים לילות כימים במחקר במעבדה כדי למצוא תרופה מצילת חיים. הם שוקלים שלא להביא ילדים לעולם כדי שיוכלו להתמסר למחקר ולהצלת חיים.

1. מהי הדילמה העומדת בפני ד"ר רון וד"ר מיכל, ומה הם הערכים המתנגשים בדילמה

וז

2. כיצד לדעתך עליהם להכריע בדילמה? ציין והסבר מהו הדומה ומהו השונה בין ההכרעה שלך ובין העמדה של בן עזאי ושל הבתולה מאלג'ר בעניין זה?

● משל בת המלך ויושב הקרנות — ר' אליהו די-וידאש

עיין במקור שלפניך, וענה על סעיפי השאלה שאחריו.

קטע א:

יום אחד מן הימים יצאה בת המלך מן המרחץ. וירא אותה איש מיושבי הקרנות, ויֵאנח אנחה גדולה, ויאמר: "מי יתן אותה ברשותי לעשות בה כטוב בעיניי". ותען בת המלך ותאמר לו: "בבית הקברות יהיה זה ולא הֵנָּה". כשמעו דברים אלה שמח, כי חשב שאמרה לו ללכת אל בית הקברות ולשבת [להמתין] לו שם, והיא תלך אצלו, ויעשה בה כטוב בעיניו. והיא לא לזה נתכוונה, אבל רצתה לומר כי שם דווקא ישוו הקטן והגדול, הנער והזקן, הנקלה ונכבד, קטן וגדול שם הוא, שמה יהיו שווים הכול — אבל הֵנָּה לא, כי בת מלך, לא ייתכן שיקרב אליה אחד מן ההמון.

קטע ב:

ויקום האיש ההוא, וילך אל בית הקברות, וישב לו שם, ויקשור מחשבת שכלו בה, ותמיד יחשוב בצורתה. ומרוב חשקו בה הפשיט את מחשבתו מכל מורגש, ושם אותה כולה בצורת האישה ההיא וביופייה, ויום ולילה תמיד ישב בבית הקברות, ושם יאכל וישתה, ושם יישן, כי אמר, אם לא תבוא היום, תבוא למחר. כן עשה ימים רבים. ומרוב פרישותו מכל מורגש, לקשירת מחשבת שכלו בדבר אחד תמיד, והתבודדותו וחשקו הגמורה, נתפשטה נפשו מהמורגשות ושבה להידבק במושכלות.

[כך] עד שמכל מורגש נתפשטה, ואפילו מהאישה, ודבקה בשם יתברך, עד שלימים מועטים פשטה כל מורגש וחשקה במושכל האלוהי, ושב להיות עובד שלם, איש האלוהים קדוש, עד שתפילתו נשמעת וברכתו פועלת לכל עוברי דרכים, אשר יעברו דרך שם, וסוחרים ופרשים ורגלים אשר יעברו דרך שם ייטו אליו ויקבלו ברכתו, עד שהלך שמו למרחוק [...]

קטע ג:

וכתב הרב יצחק מן [העיר] עכו, עליו השלום, ב"מעשיות הפרושים", שמי שלא חשק לאישה, הוא דומה לחמור ופחות ממנו; והטעם, כי מהמורגש צריך שיבחין העבודה האלוהית, כפי שפירשנו.

(מעובד על פי ר' אליהו די-וידאש, ראשית חכמה, שער האהבה, פרק רביעי, י"א)

ענה על שלושה מן הסעיפים א-ד.

1. א. על פי קטע א', הסבר את אי-ההבנה שהייתה בין יושבי הקרנות לבת המלך, ומדוע היא קרתה
ב. כתוב מה אפשר ללמוד על אישיותו של יושב הקרנות מקטע זה
2. על פי קטעים א'-ב', פרט שלושה שלבים מרכזיים בתהליך הרוחני שעבר יושב הקרנות, והסבר את המעבר שלו משלב לשלב.
3. "והיאך היא הדרך לאהבתו ויראתו? בשעה שיתבונן האדם במעשיו וברואיו הנפלאים והגדולים, ויראה מהם חוכמתו שאין לה ערך ולא קץ — מייד הוא אוהב ומשבח ומפאר ומתאוה תאוה גדולה לידע השם הגדול". (רמב"ם, משנה תורה, יסודי התורה, פרק ב).
הצג נקודת דמיון אחת והבדל אחד בין הדרך המובילה לאהבת האל שמציג הרמב"ם בדבריו ובין הדרך המוצגת בסיפור "בת המלך ויושב הקרנות".

4. א. בקטע ג' הרב די־וידאש מביא את דברי הרב המקובל יצחק מעכו. הסבר את התפיסה שבאה לידי ביטוי בדברי הרב יצחק בנוגע למיניות וזוגיות, ואת הקשר בין תפיסה זו לסיפור.
- ב. הצג יתרון אחד וחסרון אחד שיש לדעתך לשילוב רגשות וחוויות בתהליך של למידה.

• איגרת הקודש (מיוחסת לרמב"ן)

עיין במקור שלפניך, וענה על סעיפי השאלה שאחריו.

קטע א

דע כי חיבור האדם אל אשתו... הוא עניין קדוש ונקי, כשיהיה הדבר כפי מה שראוי, ובזמן הראוי ובכוונה הראויה. ואל יחשוב אדם, כי בחיבור הראוי יש גנאי וכיעור. חלילה מזה! כי החיבור נקרא "ידיעה", ולא לחינם נקרא "ידיעה", כאומרו: "יָדַעְתָּ לְקַדְּשׁוֹת הַאֲשֵׁר אֶשְׁתּוֹ" (שמואל א, א, 19). והסוד: כי טיפת הזרע, כשתהיה נמשכת בקדושה ובטהרה [היא] נמשכת ממקום הדעה והבינה, שהוא המוח, וידעו שאילו לא יהיה בדבר קדושה גדולה — לא יהיו קורין לחיבור "ידיעה".

קטע ב

ואין הדבר כאשר סבר וחשב הרב ר' משה ז"ל במורה הנבוכים, בהיותו משבח לאריסטו על מה שאמר, כי חוש המישוש הוא חרפה לנו. חלילה! אין הדבר כמאמר [אריסטו] היווני, לפי שיש במאמרו זה שמץ מינות שאינו מורגש. שאילו היה [אריסטו] מאמין שהעולם מחודש בכוונה — לא היה אומר כך [בגנות המין] יוני האחר. אבל אנו בני בעלי [התורה] הקדושה, מאמינים שהשם יתברך ברא הכול כפי שגזרה חוכמתו, ולא ברא דבר שיהיה בו גנאי או כיעור, שאם נאמר כי החיבור הוא דבר של גנאי — הנה כלי המשגל הם כלי הגנות, והרי השם יתעלה הוא בְּרָאָם! ... כלומר — אין בכל איברי האדם מצד הבריאה דבר קלקול או כיעור, כי הכול בחוכמה עליונה דבר מתוקן ומקובל, אבל האדם בהיותו חוטא מביא כיעור בדברים שלא היה בם כיעור ודופי מתחילה...

קטע ג

שאמרו חז"ל: בשעה שהאדם מתחבר עם אשתו בקדושה — שכינה שרויה ביניהם, ובסוד "איש" ו"אישה" — י"ה, נתחממו — שכינה מסתלקת מביניהם, [ונשאר] "אש" (איגרת הקודש בתוך: כתבי הרמב"ן, מוסד הרב קוק, תשכ"ד, עמ' שכ"ג-שכ"ד)

1. א. על פי רמב"ן בקטע א', הסבר מה נדרש כדי שיחסי מין ייחשבו ל"עניין קדוש".
ב. על פי קטע ג', הסבר כיצד מדרש חז"ל לשמות "איש" ו"אישה" מחזק את התפיסה שיש קדושה בחיבור של האיש עם אשתו.
2. על פי הרמב"ן בקטע א', הסבר מדוע החיבור המיני בין איש לאישה נקרא "ידיעה".
3. "החוש הממשש, אשר ביאר אריסטו ב"מידות", ואמר שזה החוש – חרפה לנו. ומה טוב, כי באמת הוא חרפה, מפני שהוא לנו מאשר אנחנו בעלי חיים, לא דבר אחר, כשאר הבהמות, ואין בו דבר מעניין האנושות... [והראוי הוא] הנחת התענוגים הגופיים ובזותם, שזאת תחילת מדרגות אנשי החוכמה, כל שכן הנביאים, וכל שכן החוש אשר הוא חרפה לנו, כמו שזכר אריסטו, וכל שכן מיאוס המשגל ממנו".
(רמב"ם, מורה נבוכים, חלק ב)

1. הסבר את העמדה של אריסטו בנוגע ליחסי מין (חוש המישוש") כפי שמובאים בדברי הרמב"ם.
2. הסבר את היחס של הרמב"ם ושל רמב"ן (בקטע ב') לעמדה זו של אריסטו. בתשובתך התייחס להבדל העקרוני בין התפיסות שלהם בנוגע ליחסי מין.
4. קרא את הקטע שלפניך, וענה על השאלות שאחריו:
"יש הטוענים כי בחירה בצמצום הפעילות המינית היא דרך חיים מומלצת לשימור הכוח היוצר של האדם. לדוגמה, מתאמני יוגה ומדיטציה נמנעים מבזבז אנרגיה כדי ליצור את היצירה הגדולה מכולם – "אדם שלם". בטהובן נהג להסתגר בחדרו, להימנע ממין ולהמעיט באכילה, כדי ליצור סימפוניות נצחיות. מאמני כדורגל מונעים מהשחקנים מין ובידור לפני משחקים, כדי לשפר את ביצועיהם על המגרש. (על פי ר' דרן, איך לשמר את הכוח היוצר)
1. חווה את דעתך על העמדה המוצגת בקטע. בסס את דבריך גם בעזרת דברי רמב"ן באיגרת הקודש, או דברי רמב"ם במורה נבוכים (שבסעיף ג.) 2
2. גם במקורות אחרים שלמדת מוצג המתח בין מיניות ובין ערכים כמו לימוד תורה או אהבה. הסבר כיצד מתח כזה בא לידי ביטוי בסיפור על רב רחומי או בשיחה בין פילוסופיה (אברבנאל).

• על קנאתם של אוהבים – אריך פרום

עיין במקור שלפניך, וענה על סעיפי השאלה שאחריו.

קטע א

כשמתנסים באהבה בעלנית, מגבילים, כולאים או שולטים באובייקט ש'אוהבים'. אהבה כזאת מדכאה, ממיתה, חונקת, רוצחת, לא מעניקה חיים. מה שבני אדם מכנים אהבה הוא על פי רוב שימוש לא נכון במילה, כדי לא לגלות שלמעשה אין הם אוהבים ... נראה שבני זוג שבאמת אוהבים זה את זה יוצאים מן הכלל הם. מה שהוא נוחות חברתית, הרגל, אינטרס כלכלי משותף, אינטרס משותף בילדים, תלות הדדית, שנאה הדדית או חרדה, נחשב כהתנסות ב'אהבה' — עד הרגע שבו אחד או שני בני הזוג מודים, שאינם אוהבים זה את זה, ושמעולם לא אהבו. ... בתקופת החיזור אף אחד מבני הזוג אינו בטוח בזולתו, אך כל אחד מהם מנסה לקנות את לב זולתו ... בכל זאת אין לאחד מהם בעלות על הזולת. לפיכך מכון מרצו של כל אחד אל המימוש העצמי, כלומר, להעניק לזולת ולעוררו. עם הנישואים משתנה לעתים קרובות המצב ביסודו. חוזה הנישואים מעניק לכל שותף את הבעלות הבלבדית על גופו של הזולת ... כבר לא צריך לרכוש את לבו של האחר, משום שהאהבה נעשתה למשהו שיש לאדם, רכוש...

(מתוך: אריך פרום, אמנות האהבה, עמ' 54-56)

ענה על שלושה מן הסעיפים א-ד.

1. הסבר מהי אהבה 'בעלנית' לפי פרום, וכתוב כיצד בעקבות חוזה הנישואים באה לידי ביטוי אהבה כזו.

2. לפי פרום, מהו ההבדל בין אהבה 'בעלנית' לבין אהבה בתקופת החיזור?
3. הפילוסוף אלאן בלום כתב: " על שום מה יימלאו גבר או אישה קנאה כאשר מקיימים בני זוגם קשרים מיניים עם אחרים? — [הרי] אדם רציני בימינו אינו רוצה לכפות את רגשותיו על זולתו'. כאשר אני שומע דברים אלה אני חש כי ניצבים בפני רובוטים. אידיאולוגיה זו עובדת רק בשירותם של אנשים שמעולם לא חוו רגשות, שלא אהבו מימיהם ...". מתוך: אלאן בלום, דלדולה של הרוח באמריקה 1998)
- הסבר מהי דעתו של בלום על מקומה של הקנאה בקשר זוגי בין גבר לאישה, וכתוב מהי דעתו של פרום בעניין זה.
4. שירי ותומר נשואים. תומר טוען שהוא אוהב את שירי ודואג לה, ולכן בכל ערב הוא עוקב אחר ההתקשרויות שלה בטלפון הנייד. חשוב לו לדעת עם מי דיברה באותו יום, למי אישרה חברות בפייסבוק, עם מי היא מתכתבת בהודעות ואילו תמונות היא מקבלת ושולחת.
1. איזו הצדקה נותן תומר למעקב שלו אחרי שירי?
 2. לפי פרום, הסבר איזו אהבה היא זו.

• האישה הזרה ואשת הנוערים

עיין במקור שלפניך, וענה על סעיפי השאלה שאחריו.
קטע א

נַעַר חֶסֶר-לֵב עֵבֵר בְּשׁוֹק, אֶצֶל פְּנֵה, וְדֶרֶךְ בֵּיתָה יִצְעֵד.
בְּנִשְׁף-בְּעֵרֵב יוֹם; בְּאִישׁוֹן לִילָה, וְאֶפְלָה,
וְהִנֵּה אִשָּׁה, לְקֶרְאָתוֹ; שִׁית זֹנָה, וְנִצְרַת לֵב
הַמְּיָה הִיא וְסִרְרָת; בְּבֵיתָה, לֹא-יִשְׁכְּנוּ רַגְלֶיהָ
פַּעַם, בְּחוּץ--פַּעַם בְּרַחְבוֹת; וְאֶצֶל כָּל-פְּנֵה תִאָּרֵב
וְהִחְזִיקָה בּוֹ, וְנִשְׁקָה לוֹ; הֵעֲזָה פְּנֵיהָ,
וְתֹאמַר לוֹ:

זְבַחֵי שְׁלָמִים עָלַי; הַיּוֹם, שְׁלַמְתִּי נְדָרֵי

. עַל-כֵּן, יִצְאֵתִי לְקֶרְאָתָה; לְשַׁחַר פְּנֵיהָ, וְאִמְצָאָךְ

מִרְבָּדִים, רְבִדְתִּי עֲרָשִׁי; חֲטָבוֹת, אֶטוֹן מְצָרִים

נִפְתִּי מִשְׁכָּבִי- מֵר אֶהְלִים, וְקִנְמוֹן

לְכֵה נִרְוָה דָדִים, עַד-הַבֶּקֶר; נִתְעַלְסָה, בְּאֶהְבִּים.

כִּי אֵין אִישׁ בְּבֵיתוֹ; הֲלֵךְ, בְּדֶרֶךְ מִרְחוֹק

צָרוֹר-הַכֶּסֶף, לְקַח בְּיָדוֹ; לַיּוֹם הַכֶּסֶף, יָבֵא בֵיתוֹ

משלי, ז', 7-20)

קטע ב

האחת — דמות של נוות בית נאמנה ומסורה; ולעומתה הדמות היצרית (לפעמים אף שטנית), שאינה כבולה למסגרת ומסמלת חופש ללא מְצָרִים. נהייתו של הגבר אחר הדמות הכפולה ואי-הסתפקותו בדמות אחת, מותירה אותו מיטלטל בין שתי הזהויות — קרוע בין הכמיהה לאישה הנאמנה, למסגרת הבית, לבין הרצון לפריצה מסעירה מן השגרה והמסגרת.

בתוך כך נותרות הנשים פגועות, כשחלקן כנועות ומתפשרות, ואחרות יוצאות לתור אחר קשר אחר וסיכוי לאושר מחוץ למסגרת. כך או כך — התא המשפחתי במצוקה, אינו איתן (מתוך: נ' אברבנאל, חוה וילית, הוצאת אוניברסיטת בר אילן, עמ' 9)

ענה על שלושה מן הסעיפים א-ד.

1. ציין שלוש תכונות שליליות או ערכים שליליים העולים מן התיאורים והמעשים של האישה הזרה בספר משלי (קטע א') בסס את תשובתך על הפסוקים.

2. בקטע ב' טוענת נ' אברבנאל שבמהלך ההיסטוריה ועד ימינו יש כפילות בתפיסת דמות האישה - האישה המפתה והאישה הטובה.

1. מדוע יש כפילות בתפיסת דמות האישה?

2. מהי ההשפעה של תפיסה זו על התא המשפחתי?

3. במקום אחר בספר משלי מוצגת המלצה לגבר לדבוק באישה הטובה המכונה "אשת נעורך":

"שְׁתֵּה-מַיִם מִבּוֹרָה; וְנָזְלִים, מִתּוֹךְ בְּאֵרָה. יִפּוּצוּ מַעֲיִנְתֶיךָ חוּצָה; בְּרַחֲבוֹת, פְּלָגֵי-מַיִם. יְהִי-לָךְ לְבִדָּה; וְאִין לְזָרִים אֶתָּה. יְהִי-מְקוֹרְךָ בְּרוּה; וְשִׂמְח, מֵאֲשֶׁת נְעוּרָה. אֵילַת אֶהְבִּים, וְיַעֲלֶת-חַן: דְּדִיָּה, יִרְוֶה בְּכָל-עֵת; בְּאֶהְבְּתָה, תִּשְׁגָּה תְּמִיד וְלָמָּה תִּשְׁגָּה בְּנִי בְּזָרָה; וְתַחֲבֹק, חֶק נְכָרִיָּה".

א. לפי מקור זה, צטט והסבר שני נימוקים שנועדו לשכנע את האיש לדבוק באשת הנעורים ולהתרחק מן האישה הזרה.

ב. האם תיאור אשת הנעורים במשלי דומה לתיאור שלה על פי קטע ב'? הסבר את תשובתך

4. יש חוקרים הטוענים שגם היום נשים תמיד מתויגות לפי אחת משתי האפשרויות: אישה מפתה או אישה טובה. תאר שלושה מאפיינים של נשים בימינו שאינם מתאימים לאף לא אחת מן האפשרויות.

שאלות קטנות:

• רבי יוסף אלבו — שלוש היו תמיד אהבותיי

- "כי האהבה על שלושה פנים: אם אהבת הטוב, ואם אהבת המועיל, ואם אהבת העָרַב".
(ר"י אלבו, ספר העיקרים)
- א. על פי רבי יוסף אלבו, הסבר כל אחד משלושת סוגי האהבה, והבא דוגמה לכל אחד מהם.
ב. על פי רבי יוסף אלבו, הסבר מהי "אהבה שאינה תלויה בדבר".

• "אומנות האהבה" / אריך פרום

- ימי משבר הקורונה חייבו אותנו לש הות יחד בבית, כל בני המשפחה, במשך ימים שלמים, והכישורים הבין-אישיים שלנו עמדו למבחן.
- א. לפי פרום, "אהבה היא אומנות". היא אינה מתרחשת באופן ספונטני ומקרי, אלא היא דורשת מאתנו לימוד, "ידיעה ומאמץ". הסבר את עמדתו ואת נימוקיו.
- ב. לדעתך, האם ימי משבר הקורונה תומכים בטענתו של פרום או מפריכים אותה? הסבר תשובתך.

• "אחרות" / עמנואל לוינס

- א. לפי לוינס, אהבה אמיתית נבחנת לא בהידמות והתמזגות בין שניים אלא דווקא בהכרה ב"אחרות".
- הסבר את דברי לוינס ואת משמעותו המוסרית, ביחס לבני זוג ולקשרים בין בני אדם בכלל.
- ב. האם עמדה זו סייעה או הקשתה, לדעתך, על ההתמודדות המשותפת של כל בני המשפחה בבית בעת משבר הקורונה? הסבר תשובתך.

• שניות האדם ושני סוגים של זוגיות — הרב סולובייצ'יק

- "אמת, שני התיאורים של בריאת האדם שונים במידה מרובה [...] ברם, התשובה לכך אינה שניות המסורת, כביכול, אלא שניות האדם".
- (הרב י"ד סולובייצ'יק, איש האמונה הבודד, מוסד הרב קוק, בתוך: את שאהבה נפשי, הוצאת מעלות, תל אביב, 2007, עמ' 95-97)
- א. על פי הרב סולובייצ'יק, הסבר מהי שניות האדם וכיצד היא באה לידי ביטוי בשני סיפורי בריאת האדם בפרקים א'-ב' בספר בראשית.
- ב. על פי הרב סולובייצ'יק, מהו הקשר הזוגי שבא לידי ביטוי בתיאורי בריאת האדם והאישה בכל אחד מן הפרקים?

• על קנאתם של אוהבים — ספר הזוהר; רבי יהודה אריה ממודינא

- א. "מכאן למדנו, שצריך אדם לקנא לאשתו". (ספר הזוהר)
- על פי "הזוהר", הסבר כיצד הקנאה מחזקת ומעמיקה את האהבה.
- ב. 1. על פי רבי יהודה אריה ממודינא, הסבר כיצד הקנאה מעוררת קשיים באהבה.

2. עם איזו מן התפיסות אתה מזדהה יותר — עם התפיסה של ספר הזוהר או עם התפיסה של רבי יהודה אריה ממודינא? נמק את תשובתך.

• **אהבת האל**

"ואהבת את ה' אלהיך" (דברים, פרק ו', פסוק ה')

א. הצג שני קשיים המתעוררים בעקבות הציווי לאהוב את האל.
ב. הסבר כיצד אחד מן ההוגים שלמדת (רמב"ם, רזנצוויג או הוגה אחר), מיישב את אחד מן הקשיים שהצגת.

• **סיפורו של רב רחומי**

א. הצג את הסיפור על רב רחומי, והסבר את המתח בין שני הערכים בסיפור. (9 נקודות)
ב. 1. מהי עמדת המספר כלפי רב רחומי? בסס את תשובתך על שני פרטים מן הסיפור.
2. גם בזוגיות בימינו יכול להתעורר מתח בין ערכים. הבא דוגמה למתח כזה. בתשובתך הסבר כיצד לדעתך אפשר להתמודד עם מתח זה.

• **מדרש חז"ל והמיתוס של אריסטופנס**

לפי מדרש חז"ל: "בשעה שברא הקב"ה את האדם הראשון — אנדרוגינוס בראו. (בראשית דו־פרצופין בראו, ונסרו".

(רבה, פרשה ח')

1. הסבר את דברי המדרש, וכיצד הם מיישבים את הסתירה בין שני תיאורי בריאת האדם בבראשית, א'-ב.
2. המיתוס של אריסטופנס מציג גם הוא תיאור של בריאת האדם. (1) - **ניתן לשאול עליו בלבד.**

1. מה המשותף בין המיתוס של אריסטופנס ובין המדרש בנוגע להסבר הזוגיות והאהבה בעולם?
2. הצג הבדל עיקרי אחד בין המיתוס ובין המדרש בנוגע להסבר הזוגיות והאהבה בעולם.

• **מין וקדושה — האגדה על רבי חייא בר אשי**

רבי חייא בר אשי היה רגיל שבכל פעם שהיה נופל על פניו — היה אומר: 'הרחמן יצילנו מיצר הרע'

1. א. מדוע הופתעה אשתו של רבי חייא מדברי התפילה שלו?
ב. מה עשתה בעקבות זאת, ומה דעתך על המעשה שלה? ()
2. האגדה מסתיימת במילים "כל ימיו של אותו צדיק היה מתענה, עד שמת באותה מיתה". רבי חייא בר אשי מכונה בסיפור "צדיק". כתוב נימוק אחד בעד כינוי זה ונימוק אחד נגד.

• **אהבה ומיניות — האגדה על ר' חייא בר אשי**

- "רבי חייא בר אשי היה רגיל שבכל פעם שהיה נופל על פניו — היה אומר: 'הרחמן יצילנו מיצר הרע'." (תלמוד בבלי, מסכת קידושין, דף פ"א, ע"ב)
1. א. הסבר ממה חשש רבי חייא, על פי הדברים שנהג לומר בזמן התפילה?
ב. מדוע הופתעה אשתו של רבי חייא מדברי התפילה שלו, ומה עשתה בעקבות כך?
 2. האגדה מסתיימת במילים "כל ימיו של אותו צדיק היה מתענה, עד שמת באותה המיתה". מדוע התענה רבי חייא?

● סיפורו של רב רחומי — האישה שנשכחה מפני התורה

- "רב רחומי היה מצוי לפני רב במחוזא. הוא נהג לבוא לביתו בכל ערב יום הכיפורים. יום אחד משכה אותו שמועתו..." (תלמוד בבלי, כתובות, דף ס"ב, ע"ב)
1. רב רחומי נהג לשוב לביתו דווקא בערב יום הכיפורים. מהי האירוניה בכך?
 2. מהי הביקורת על רב רחומי בסיפור, וכיצד היא באה לידי ביטוי בסופו הטרגי?
 3. בן עזאי הצהיר שכל מי שאינו עוסק בפרייה וברבייה לצורך הקמת משפחה הרי הוא "שופך דמים". עם זאת, בנוגע לעצמו, הוסיף ואמר: "מה אעשה?! חשקה נפשי בתורה, ויתקיים העולם באחרים". (תוספתא, יבמות, פרק ח, משנה ה)
- א. מהי עמדתו של בן עזאי בנוגע להתלבטות בין לימוד תורה ובין הקמת משפחה, ומהו הדמיון בין עמדתו של בן עזאי לעמדתו של רב רחומי?
- ב. מי מהם בחר באורח־חיים התואם את עמדתו?

● יופיו של רבי יוחנן

1. א. מי היו ר' יוחנן וריש לקיש לפני הפגישה ביניהם בירדן?
ב. מדוע קפץ ריש לקיש לתוך הירדן כאשר ראה את ר' יוחנן?
2. 1. באיזה אמצעי פיתוי השתמש ר' יוחנן כדי להחזיר את ריש לקיש מדרכו הרעה?
2. האגדה מספרת שכאשר רצה ריש לקיש לחזור להביא את כליו (בגדיו) — לא היה יכול לחזור. מה מסמלים "כליו", ומדוע לא הצליח לחזור אליהם?

● אהבת האל לפי הרמב"ם

1. א. לפי הרמב"ם, כיצד ההתבוננות בטבע משפיעה על אהבת האדם לאלוהים?
ב. הרמב"ם עסק בתחומי מדע רחבים, כגון רפואה וחקר החלל. לדעתך, כיצד הובילה אותו מסקנתו מן ההתבוננות בטבע לעסוק במדעים?
2. לפי הרמב"ם, מה האדם לומד על עצמו ועל מקומו בעולם מתוך ההתבוננות בטבע?

● כיצד מתקרבים לאל בלתי מושג?

1. "ועל פי הדעה [הידיעה] תהיה האהבה: אם מעט — מעט, ואם הרבה — הרבה". (רמב"ם, משנה תורה, הלכות תשובה, פרק י, הלכה ו)
על פי הרמב"ם, הסבר באיזו ידיעה מדובר, ומהו הקשר בינה ובין האהבה.
2. במילים "ואהבת את ה' אלהיך" (דברים, ו', 5) עולה קושי בנוגע לציווי על רגשות. כיצד אפשר לפתור קושי זה על פי דברי הרמב"ם?

• **קריאת שמע על פי פרנץ רוזנצווייג**

1. מהו התוכן של "קריאת שמע", ומתי יש לומר אותה על פי המסורת היהודית?
2. א. הציווי "ואהבת את ה' אלהיך" מעורר קשיים. הצג שניים מן הקשיים.
ב. רוזנצווייג מציע פתרון לאחד הקשיים: "מצוות האהבה יכולה לבוא מפי האוהב בלבד". על איזה משני הקשיים שהצגת רוזנצווייג עונה? הסבר את הפתרון שלו.

• **האם הזוגיות מבטלת את ה"אחרות"**

1. א. על פי המיתוס שמציג אריסטופנס ב"המשתה" מאת אפלטון, כיצד נוצרו בני האדם המוכרים לנו כיום?
ב. אריסטופנס מסביר ב"המשתה" כי הארוס הוא התשוקה של האחד להתחבר לאהובו "עד שמשניים ייעשה אחד". על פי המיתוס, מהו הגורם לתשוקה זו? (?)
2. על פי תפיסה פילוסופית מודרנית, הארוס הוא תשוקה להתחבר לבן הזוג מתוך מתן כבוד לשתי הזהויות הנפרדות והייחודיות של כל אחד מבני הזוג, ושמירת השוני ביניהן.
א. ציין יתרון אחד וחסרון אחד שיש, לדעתך, לקשר זוגי המבוסס על התשוקה המתוארת במיתוס
ב. ציין יתרון אחד וחסרון אחד שיש, לדעתך, לקשר זוגי המבוסס על תשוקה, על פי התפיסה הפילוסופית המוצגת בפתיח.

• **האם אפשר ללמוד אהבה?**

1. הצג שתיים מן ההנחות השגויות הרווחות אודות אהבה שפרום מציין בספרו "אמנות האהבה", והסבר מדוע כל אחת מהן שגויה.
2. הסופר פאולו קואלו כתב על רגע המפגש בין נער לבין נערה: "האהבה... [היא] משהו המעורר את אותו הכוח בכל פעם ששני זוגות עיניים נפגשות [...] זאת שפת העולם בטהרתה".
א. על פי קואלו, האם האהבה דורשת לימוד? הסבר.
ב. עם איזו משתי התפיסות אתה מזדהה — עם התפיסה של פרום או עם זאת של קואלו? מדוע?

• **הרב אליהו דסלר: האהבה – תוצאה של נתינה**

1. "וכך אני אומר תמיד לזוג בעת שמחת כלולתם: היזהרו יקרים, שתמיד תשאפו להשביע נחת זה לזה... ודעו אשר ברגע שתתחילו לדרוש דרישות זה מזה — הנה כבר אושרכם מכם והלאה". (מתוך: את שאהבה נפשי, הוצאת מעלות, 2007, עמ' 187)
1. על פי הרב דסלר, הסבר את ההשפעה של הנתינה והנטילה על קיומו של קשר זוגי לאורך זמן.
2. לדעתך, כיצד אפשר ליישם את עצתו של הרב דסלר כדי להישאר לאורך זמן "נותן" ולא "נוטל" בקשר הזוגי?

2. "הן בני אדם בכללם, נוטלים המה ולא נותנים... גם לא ירגישו בעצמם את השעה אשר החליפו בה את עמדתם, תחת אשר התקשרו תחילה להיות נותנים, מעתה היו לנוטלים". (עמ' 186)
- על פי הרב דסלר, מהו טבע האדם בדרך כלל? הסבר את ההשפעה של טבע האדם על שינוי התנהגותם של האוהבים.

• אהבה אפלטונית

1. אנחנו מפרידים מהאהבה סוג אחד וקוראים לסוג זה בשמו של הדבר השלם, אהבה. לגבי שאר הסוגים אנו נזקקים לשמות אחרים... בסיכומי דבר, הרי כל תשוקה לטוב ולאוושר היא אהבתו העיקרית... של כל אדם (מתוך: אפלטון, המשתה, עמ' 130-140)
- לפי אפלטון, מה מכנים בני אדם בשם אהבה, ומהי לדעתו האהבה האמיתית?
2. אפלטון מתאר תהליך שיש לעבור בדרך אל האהבה האמיתית. הסבר ארבעה מן השלבים בתהליך זה.

• הבתולה מאלג'יר

1. תאר את סיפור החיים של הבתולה מאלג'יר, וציין כיצד אורח החיים שלה נבדל מאורח החיים של נשים בתקופתה.
2. הבתולה מאלג'יר שכנעה את הרב שהיא איננה חייבת להינשא. בדבריה הזכירה את בן עזאי.
- א. הצג את הטענה של בן עזאי בנוגע למצוות פרייה ורבייה, והסבר כיצד הוא הצדיק את מעשיו. ב. "ולא אבתה [רצתה] לשמוע לו [לרב], [זאת] מקל וחומר מן עזאי". (על פי צ' זוהר, בתוך: "את שאהבה נפשי", הוצאת מעלות, 2007, עמ' 145)
- הסבר כיצד שכנעה הבתולה מאלג'יר את הרב בצדקת דרכה באמצעות לימוד של "קל וחומר"?

• שיר השירים

1. "וכיצד היא האהבה הראויה? הוא: שיאהב את ה' אהבה גדולה יתרה, עזה מאוד, עד שתהא נפשו קשורה באהבת ה' ונמצא שוגה בה תמיד [...] והוא ששלמה אמר דרך משל: "כי חולת אֶהְבֶּה אֲנִי (רמב"ם, משנה תורה, הלכות תשובה, פרק י', הלכה ג)
- כיצד מפרש הרמב"ם את הפסוק "'כי חולת אֶהְבֶּה אני", ומה הוא לומד ממנו על אהבת האל?
2. אמר רבי עקיבא: שאין כל העולם כדאי [ראוין] כיום שניתן בו שיר השירים לישראל. שכל הכתובים — קודש ושיר השירים — קודש קודשים".
- הסבר את היחס של רבי עקיבא לשיר השירים. בתשובתך התייחס לשניים מן הביטויים המסומנים בקו.
3. חוקרי מקרא בימינו טוענים ששיר השירים לא נכתב כמשל, אלא הוא אוסף של שירי אהבה. לפי טענה זו, האם, לדעתך, היה שיר השירים צריך להיכלל בתנ"ך? הסבר את תשובתך, ובסס את דבריך על מקור אחר שלמדת.

• **האהבה - בעקבות שיר השירים**

1. א. מה הייתה ההתלבטות בשאלה אם להכניס את מגילת "שיר השירים" לתנ"ך?
ב. מה היה הנימוק של אנשי הכנסת הגדולה להחלטה להכניס את "שיר השירים" לתנ"ך?
2. א. בחר באחת משלוש דרכי הפרשנות: פשט, דרש וסוד. הצג את המאפיינים של דרך הפרשנות שבחרת.
- ב. הסבר את הפסוק "ישקני מנשיקות פיהו" (שיר השירים, א', 2) על פי דרך הפרשנות שבחרת.

• **שיחות על האהבה — ר' יהודה אברבנאל**

1. מהי הטענה המרכזית של פילו בבואו לשכנע את סופיה לקיים עמו יחסי מין?
2. מהו הנימוק של סופיה להתנגדות שלה לקיום יחסי מין?
- ב. "שתי צורות לאהבה ... אהבה שלמה ואמתית, כפי שאני רוחש לך, היא אם התשוקה ובת התבונה" (אברבנאל, שיחות על האהבה)
הסבר כיצד מנסה פילו להרגיע בדברים אלה את החשש של סופיה. בתשובתך התייחס לשני סוגי האהבה שהוא מתאר, ולהבדלים ביניהם.

• **על אהבה משיקולי תועלת והנאה — רשב"ץ (ר' שמעון בן צמח דוראן)**

1. הסבר מדוע לדעת רשב"ץ אהבת איש ואישה היא "אהבה התלויה בדבר"
2. דוד אמר על יהונתן: "נפלאתה אהבתך לי מאהבת נשים". (שמואל ב, א', 26). לדעת רשב"ץ, מדוע האהבה של דוד ויהונתן היא דוגמה לאהבה שאינה תלויה בדבר?

• **סיפור הלב והמעין — ר' נחמן מברסלב**

1. בסיפור "הלב והמעין" מתוארים בדרך ציורית יחסי אהבה בין שתי דמויות — לב ומעין.
 1. מה מייצגים הלב והמעין, ומהי מערכת היחסים ביניהם?
 2. הסבר מדוע הלב אינו יכול להתקרב אל המעין.
2. הסבר את הרעיון החסידי "רצוא ושוב", והסבר כיצד רעיון זה בא לידי ביטוי בסיפור "הלב והמעין".

• **קנאה וקנאות**

1. כל מי שאוהב ואינו קושר עם אהבתו קנאה — אין אהבתו אהבה (הזוהר, חלק א', דף רמה) הסבר את העמדה של ספר "הזוהר" בנוגע לקנאה, ואת הנימוק לעמדתו.
2. שצריך האדם להישמר מקנאת הקרובים והאהובים [יותר מאשר] מן האויבים (ר' יהודה אריה ממודינא, צמח צדיק, פרק ז')
הסבר את העמדה של הספר "צמח צדק" בנוגע לקנאה, ואת הנימוק לעמדתו.

● **לילית**

1. הצג שתיים מן התכונות של לילית, וכתוב כיצד כל אחת מן התכונות שהצגת באה לידי ביטוי באחד מן המקורות שלמדת על לילית.
2. במקורות העוסקים בלילית יש ביקורת מרומזת על התנהלותו של אדם הראשון עם בנות הזוג שהוצעו לו. מהי הביקורת? הבא דוגמה אחת לביקורת כזו.

שאלות שנכתבו בחיבור לימי קורונה:

● **"אמנות האהבה" / אריך פרום וכלל הספר**

- ימי משבר הקורונה מחייבים אותנו לשהות יחד בית, כל בני המשפחה, במשך ימים שלמים, והכישורים הבין-אישיים שלנו עומדים למבחן.
1. א. לפי פרום, "אהבה היא אומנות". היא אינה מתרחשת באופן ספונטני ומקרי, אלא היא דורשת מאתנו לימוד, "ידיעה ומאמץ". הסבר את עמדתו ואת נימוקיו.
ב. לדעתכם, האם ימי משבר הקורונה תומכים בטענתו של פרום או מפריכים אותה? נמק.
 2. לאורך הספר "את שאהבה נפשי" עסקתם רבות ברגשות, מצבי נפש וסוגיות שונות בין בני אדם (ולאו דווקא בהקשר של בני זוג), כגון: "אהבת אמת", מיניות, קרבה וריחוק, נתינה, קנאה, נאמנות וכיו"ב.
בחרו אחד מאלו שלדעתכם באים לידי ביטוי מיוחד בעת משבר הקורונה. פרט כיצד הנושא מתבטא במציאות החברתית או האישית, וכיצד מקורות שלמדתם בנושא עשויים לתרום להתמודדות בעת הזו.

● **"אחרות" / עמנואל לוינס**

לפי לוינס, אהבה אמיתית נבחנת לא בהידמות ובהתמזגות בין שניים אלא דווקא בהכרה ב"אחרות".

1. הסבו את דברי לוינס ואת החידוש שהם ביחס לבני זוג ולקשרים בין בני אדם בכלל.
2. האם עמדה זו מסייעת או מקשה לדעתכם על ההתמודדות המשותפת של כל בני המשפחה בבית בעת משבר הקורונה? נמק.

• אהבת אדם ואהבת אלהים / שיר השירים וכללי

משבר הקורונה מעורר בקרב רבים גם תחושות ושאלות רוחניות ודתיות לגבי היחסים שבין האדם ואלהים (או עולם הרוח כלל).

1. שיר השירים לפי מדרשי חז"ל מקביל בין אהבה והתרחשויות בין בני זוג אוהבים ובין מערכת היחסים שבין בני אדם (ועם ישראל) ואלהים. הסבירו כיצד אפשר להסביר את הקשר בין אהבה בין בני אדם ובין יחסי האדם והאל?
2. א. במשל הנשיקה מסביר ספר הזהר את השפעת הנשיקה של בני זוג על כל המציאות – החומרית והרוחנית כאחד. הסבר את ההשפעה הזו לפי התיאור של ספר הזהר.
ב. הסבר כזה אופייני לגישה של הקבלה לקשרים שבין העולם הפיזי והרוחני כלל. לדעתכם, האם משבר הקורונה הוא רק משבר פיזי (רפואי, חומרי), או שיש שלו גם משמעות והשלכות רוחניות על בני אדם ועל העולם? הסבר ופרט את עמדתכם.

שאלות נוספות שחוברו בשנת תשפ"א:

שאלות גדולות:

• שיר השירים ה, 5-7 אילנה פרדס: קריאה פמיניסטית של האישה המפתה

עיין בקטעי המקור שלפניך, וענה על סעיפי השאלה שאחריהם:

קטע א' : קמתי אני לפתוח לדודי... ודודי חמק עבר. נפשי יצאה בדברו! ביקשתהו ולא מצאתיהו! קראתיו, ולא ענני! מצאוני השומרים הסובבים בעיר. הכוני, פצעוני. נשאו את רידי מעלי שומרי החומות.

קטע ב': העונשים הנבואיים, כמוהם כחוק האשורי, זורים אור על התנהגות השומרים. דומה שנשאם את רידיה של השולמית מעליה הם פועלים על פי אותו עיקרון סימטרי. אישה שאינה מכסה את מערומיה כראוי, מזמינה כביכול, הפשטה ציבורית משפילה...

קטע ג': המייחד את שיר השירים .. הוא מתח דיאלקטי בין משאלות לאיסורים ברגעים שנדמה כי התשוקה היא מעבר לשליטה, אז מופיע כוח מרסן כזה או אחר; ולהיפך, כשנדמה

שהצנזורים מושלים בכיפה — נמצאות דרכים לחמוק מהם. ... יש יותר — מהמשותף בין השולמית לבין שומרי החומות מכפי שנראה בראשונה. הן האהובה והן השומרים סובבים בעיר בלילות. נדמה כי שומרי החוק, שמטרתם לפקח על תשוקות מיניות ולהגבילן, מונעים על ידי אותם דחפים...כשהשומרים מפשיטים את השולמית או מסירים את צעיפה, כוונתם הרשמית היא להענישה. אך אי אפשר שלא להכיר בכך שעונש נועד בין היתר לספק את משאלותיהם הכמוסות. במקביל, הארוטיות של השולמית אינה מוגבלת רק על ידי השומרים, אלא על ידי השמירה שלה עצמה. ... היא מהססת לפתוח לאהובה עוד לפני — המפגש עם שומרי החומות. אפשר לראות את הצדדים השמרניים בהתנהגותה. כהפנמה של ערכים פטריארכליים.

1. על פי קטע א', ציין את הדמויות המופיעות בפסוקים, וספר במילים שלך את השתלשלות האירועים.
 2. על פי קטע ב', לדעת פרדס, מדוע השומרים מתייחסים אל השולמית כאל פרוצה, וכיצד העיקרון הסימטרי (מידה כנגד מידה) מופיע בדרך בה הם בוחרים להענישה.
1. על פי קטע ג', ציין שתי נקודות דמיון בין השולמית והשומרים.
 2. לפי פרשנותה של פרדס, הסבר, מדוע השולמית מהססת לפתוח את דלת ביתה לאהובה.

ג. תנועת MeToo הייתה נקודת מפנה, מפני שהיא הבליטה, מה קורה במקומות העבודה, ומה יחסי הכוח השוררים בהם. "גדל פה דור שלם של נשים שדורש צדק ולא מוכן לשתוק" אומרת משפטנית, שעוסקת בבירור תלונות של נשים. נשים שהתלוננו על הטרדות מיניות מוצאות עצמן בהמשך מפוררות או לא מקודמות. לא נעים להן להמשיך לעבוד שם, כאשר הן כבר מתויגות כבעייתיות, וגם מקום העבודה הבא לא נלהב לקבל אותן עם תיוג כזה. הסבר, מה הדומה ומה השונה בין יחס החברה לשולמית לבין היחס לנשים במקומות העבודה על פי קטע זה.

ד. העצמה היא אחת מהמטרות המרכזיות בטיפול פמיניסטי. היא מכוונת לשחרור מדיכוי, שהופנם, וחיזוק היכולת להתמודד עם חסמים במציאות החיצונית והחברתית. הטיפול כולל הבנת מערכות הכוח ביחסים בין גברים לנשים, העלאת מודעות ליחסים לא שוויוניים, ועידוד לשינוי מצבים מגבילי כוח והסרת חסמים פנימיים. טיפול פמיניסטי יכול לסייע גם לגברים הפונים לטיפול, להעלאת מודעות על האופן בו החינוך להבדלים ברורים בין נשים וגברים משפיעה עליהם, מקבעת, מצמצמת ומשתיקה חלקים בעצמם.

1. הסבר, באיזו דרך שיטת הטיפול הפמיניסטית מנסה לגרום לנשים וגברים להרגיש יותר חזקים?
2. הסבר, כיצד שיטת טיפול זאת הייתה מסייעת/ מגיבה להתנהגותם של השולמית והשומרים.

• בין אהבה תלויה לאהבה בלתי תלויה

עיין בקטעי המקור שלפניך, וענה על סעיפי השאלה שאחריהם:
קטע א':

כל אהבה שהיא תלויה בדבר, בטל דבר, בטלה אהבה.

ושאינה תלויה בדבר, אינה בטלה לעולם.
איזו היא אהבה התלויה בדבר, זו אהבת אמנון ותמר
ושאינה תלויה בדבר, זו אהבת דוד ויהונתן.
משנה, מסכת אבות, פרק ה', משנה ט"ז

קטע ב':

ואתה יודע שכל אלו הגורמים הגופניים (לאהבה) כולם בטלים ועוברים, ויתחייב ביטול המתהווה בביטול גורמיו. — ולפיכך אם היה גורם האהבה דבר אלוהי הרי אותה האהבה לא ייתכן ביטולה לעולם, כיוון שהגורם לה תמידי המציאות.

רמב"ם, פירוש

המשנה אבות ה' ט"ז

קטע ג':

ונאמר, כי האהבה על שלושה פנים: אם אהבת הטוב, ואם אהבת המועיל, ואם אהבת הטוב הוא, שיאהב הדבר הנאהב מצד שהוא טוב גמור, מבלתי שיתערב באהבה ההיא קבלת תועלת ולא קבלת ערבות כלל, אבל יאהב הטוב מצד מה שהוא טוב גמור מבלי שתערב באהבה ההיא קבלת תועלת ולא קבלת ערבות כלל, אבל יאהב הטוב מצד מה שהוא טוב בלבד. ואהבת המועיל הוא, שיאהב האדם הדבר הנאהב מצד התועלת שיקבל ממנו בלבד. ואהבת הערב הוא, שיאהב הדבר הנאהב מצד הערבות המגיע לו— בעבור שהוא טוב ולא מועיל אלא שהוא ערב בלבד.

ואולם האהבה הגמורה היא אשר יאהב, האדם את האהוב, מצד האהוב בלבד ואין בליבו תכלית אחר רק לעשות רצון האהוב. לפי שהאהבה שהיא תלויה תשתנה ותיפסק, כאומרם ז"ל: "בטל דבר - בטלה האהבה" - אבל האהבה שהיא תלויה באהוב בלבד, מבלי סיבה אחרת, תהיה קיימת כל זמן שיהיה האהוב קיים.
אלבו, ספר העיקרים, מאמר שלישי, פרקים לה-לו

1. לפי קטע א', הסבר, מהי "אהבה התלויה בדבר" ו "אהבה שלא תלויה בדבר", ואיזו משתי האהבות מוערכת יותר על ידי חז"ל ומדוע?
2. 1. על פי קטע א', ציין מהן הדוגמאות, שנותנים חז"ל לכל אחת משני סוגי האהבות.
2. על פי קטע ב', פירוש הרמב"ם, הסבר כיצד כל אחת מהדוגמאות שנותנים חז"ל במסכת אבות מתאימה לשני סוגי האהבות.
3. 1. על פי קטע ג', הסבירו את שלושת סוגי האהבה על פי אלבו, ומהי האהבה הראויה ביותר על פי אלבו?
2. מצא נקודת דמיון ונקודת שוני אחת משמעותית בין ההבחנה של הרמב"ם וההבחנה של אלבו לגבי סוגי האהבות.
4. אברהם מאסלו, פסיכולוג יהודי נודע, ערך רשימת צרכים המניעים את האדם. לטענתו, כל התנהגות אנושית נועדה לספק את הצרכים האנושיים האלה. אחד הצרכים הללו הוא האהבה.
הסבר, האם ניתן ללמוד מסולם הצרכים של מאסלו, כי האהבה תמיד "תלויה בדבר"?

או:

- ד. באתר להדרכת הורים נכתב: אין גיל שבו אדם אינו זקוק למגע של אהבה. תינוק זקוק לאהבה על מנת לגדול בביטחון ובידיעה העמוקה שיטפלו בו. המגע מאפשר לתינוק לבטוח באדם שמטפל בו וליצור רקמת יחסים קרובה ואיכותית. התינוק מגיע לעולם עם חושים פעילים והוא מגיב לאופן שבו נוגעים בו. הוא מזהה וחש את האווירה מסביבו לפי המגע שהוא מקבל, הצליל והמבט. אווירה זו עוזרת לו לפתח את האמון בעולם, לפתח את האישיות שלו, בגילוי העצמי ובגילוי העולם והאנשים הסובבים אותו.
1. הסבר, האם מאסלו, היה מסכים עם טיעון זה?
 2. באיזה סוג של אהבה מדובר " תלויה בדבר" או " שאינה תלויה בדבר" לדעתך?

● אהבה ומיניות

עיין בקטעי המקור שלפניך, וענה על סעיפי השאלה שאחריהם:

קטע א' : רבי חייא בר אשי היה רגיל, שבכל פעם שהיה נופל על פניו, היה אומר: "הרחמן יצילנו מיצר הרע!" יום אחד שמעה אותו אשתו. אמרה (לעצמה): הרי כמה שנים שפרוש הוא ממני, מדוע הוא אומר כן? יום אחד היה לומד בגינתו. קישטה את עצמה, עברה ושבה לפניו. אמר לה: מי את? אמרה: אני חרותא, שחזרת מיומי. הציע לה לשכב אתו. אמרה לו: "הבא לי את הרימון שבראש הענף". קפץ ממקומו, הלך והביא לה. כשבא לביתו הייתה אשתו מסיקה את התנור. עלה, והתיישב בתוכו. אמרה לו: מה זה? אמר לה: כך וכך היה המעשה שקרה בגינה. אמרה לו: זו הייתי אני. לא האמין לה עד שהראתה לו סימנים. אמר לה: אני מכל מקום לאיסור התכוונתי. כל ימיו של אותו צדיק היה מתענה, עד שמת באותה מיתה.

תלמוד קידושין, דף פא ע"ב

קטע ב' : פילו: שתי צורות לאהבה. האחת, התשוקה או התאוה החושנית מולידות אותה --- ואמת נכון הדבר, כמו שאמרת, שבהפסק התשוקה או התאוה הגופנית, מפני שבאו על סיפוקן ושובען, מיד נפסקת האהבה; כי בהיבטל פעולת הסיבה, היא התשוקה, בטל המסובב, היא האהבה --- ואולם, האהבה האחרת היא שמולידה את התשוקה אל האישה האהובה, ולא התשוקה או התאוה מולידות אותה--- יהודה אברבנאל, שיחות על האהבה

קטע ג': "החוש הממשש, אשר ביאר אריסטו ב"מידות" ואמר שזה החוש - חרפה לנו. ומה טוב, כי באמת הוא חרפה, מפני שהוא לנו מאשר אנחנו בעלי חיים...". רמב"ם, מורה נבוכים, ב, ל"ו, מ

- א. 1. על פי קטע א', הסבר, מדוע התפלל ר' ח"א להינצל מיצר הרע, ומדוע התפלאה אשתו על תפילתו?
2. הסבר, מדוע התענה הצדיק ר' חייא כל חייו?

ב. על פי קטע ב', לדעת פילו, חששותיה של סופיה נובעים מתפיסה שגויה של האהבה. הוא מבחין בין שני סוגי אהבה. הסבר מהם שני סוגי האהבה ומהו היחס בין האהבה לתשוקה המינית בכל אחד מהם.

- ג. 1. על פי קטע ב', הסבר, מה עמדת הרמב"ם כלפי קיום יחסי מין ומדוע?
2. רמב"ם בהקדמות למשנה טוען: " הפעולות אשר הן הטובות הן הפעולות השוות, הממוצעות בין שני קצוות ששניהם רע האחד מהם ייתור והאחר חיסור... אמנם רוב התאוה הוא הקצה הראשון, והעדר ההרגשה בהנאה לגמרי - הקצה האחרון, ושניהם רע גמור ואולם מה שעשו החסידים בקצת הזמנים - מן הנטייה אל הקצה האחד, כגון הצום... והרחקת הנשים לא עשו דבר מאלה אלא על דרך הרפואה... מה הדמיון ומה השוני בין דבריו של הרמב"ם בקטע זה לבין דבריו בקטע ב' "
- ד. מחקרים מראים שהאדם המודרני מבלה כרבע מיומו בכיבוש היצר לאכול, להתבטל, לספק צורך מיני או להתחבר (לרגע!) לרשת החברתית, ומבלה רבע נוסף בכניעה ליצרים הללו... האיפוק הוא יותר משאלה של בזבז זמן. הוא אחת התכונות החשובות ביותר להצלחה, גם במצבים יומיומיים קטנים וגם בחיים. הוא משפיע על ההצלחה יותר מאשר האינטליגנציה... התגלה מתאם ישיר בין היכולת לשליטה עצמית לבין ביצועים פיננסיים, אלימות, וכמעט כל בעיה אישית, מקשיים בלימודים ועד התמכרויות, עצבנות ולחץ.
1. הסבר, מה עמדת המחקר לגבי האיפוק והאם הרמב"ם על פי קטע ג' היה מסכים איתה.
2. הבע את עמדתך בנושא.

שאלות קטנות:

הזוגיות בסיפורי בראשית, א-ב

- 1. א. בבראשית פרק א' ובבראשית פרק ב' יש שני תיאורים של בריאת האיש והאישה. הצג שני הבדלים בין התיאורים.
ב. בעוד שיש נשים הבוחרות להישאר עם שם משפחתן לאחר הנישואין, מרבית הזוגות הנישאים עדיין בוחרים בשינוי שם המשפחה של האישה לשמו של בן זוגה.
1. הסבר לאיזה דגם ברמה העקרונית משני תיאורי הבריאה יכולה להתאים כל אחת מהבחירות.
2. פרט, איזה מבין שתי האפשרויות מתאימה יותר לתפיסה שלך בנוגע לזוגיות ומדוע?

• בין אהבה תלויה לאהבה שבלתי תלויה: משנה, מסכת אבות, ה, ט"ז

2. א. הסבר על פי המשנה, מהי "אהבה התלויה בדבר" ו"אהבה שאינה תלויה בדבר"? איזו משתי האהבות ראויה יותר ומדוע?

- ב. על פי ד"ר צביה גרנות, אהבה ללא תנאי זאת האהבה שקיבלנו מהורינו: ללא גבולות וללא תנאים, ובלי שנצטרך לעשות משהו. לא היינו צריכים להתחשב בהם, לא היינו צריכים להעריך אותם, ואפילו תודה לא היינו צריכים לומר להם. ובציפיות הרומנטיות שלנו נדמה לנו שזה עובד ככה גם במערכת יחסים עם בן זוג. אהבה לא מתקבלת בחינם, אהבה ניתנת למי שראוי לה. אף אחד לא יאהב אתכם אם לא תגרמו לו להרגיש טוב, ואף אחד לא יאהב אתכם אם הוא לא ירגיש לצידכם בעל ערך, טוב לב, חכם ואחראי. כשגבר ואישה מתחייבים זה לזו הם לא מתחייבים לאהוב אחד את השני תמיד, ללא תנאי ולא משנה מה. אף אחד לא יכול לתת התחייבות כזאת, ואף אחד לא צריך להאמין להתחייבות כזאת, כי אף אחד לא יכול לאהוב את מי שמזלזל בו, פוגע בו ומתעלם מהצרכים שלו כשגבר ואישה מתחייבים זה לזו, זאת רק התחייבות אחת: לעשות הכול כדי שהשני ירגיש טוב מאוד. וכך מרוויחים אהבה.
1. הסבר, מדוע על פי גרנות בעוד שאהבת הורים לילדים היא "אהבה שלא תלויה בדבר" אהבה רומנטית כן "תלויה בדבר".
 2. הסבר, האם אתה מסכים עם אבחנתה של גרנות לגבי כל אחד מסוגי האהבות.

• בין אהבה ליראה, רמב"ם, משנה תורה

1. אומר הרמב"ם במשנה תורה: "האל הנכבד והנורא הזה מצוה לאהבו וליראה אותו... והיאך היא הדרך לאהבתו ויראתו? בשעה שיתבונן האדם במעשיו וברואיו הנפלאים הגדולים, ויראה הם חוכמתו... מיד הוא אוהב ומשבח... ומתאוה תאוה גדולה לידע השם הגדול... ומיד הוא נרתע לאחוריו וירא ויפחד".
הסבר את שלבי תהליך השינוי וההתפתחות בחווייה הדתית על פי הרמב"ם.
2. יש הטוענים, כי אפילו אחרי שנים טובות של זוגיות, הצמד המוזר הזה, אהבה ופחד, ימשיך ללכת יחד, שהרי זה לזה נועדו. מה שאינו מפחיד אותנו כלל הוא רק מה שכבר ידוע לגמרי, מוכר לנו על בוריו. אהבה היא תמיד מעבר לנו, היא מפגש עם אדם אחר, סובייקט בפני עצמו, שלעולם לא יוכל להיות ידוע לחלוטין, שתמיד מתפתח ומשתנה.
א. הסבר, מדוע על פי טענה זאת אהבה תמיד תהיה כרוכה גם בפחד?
ב. הסבר, האם טענה זאת בנוגע ליחסי אהבה ופחד בין אנשים דומה לזאת של הרמב"ם המתאר יחסי אהבה ופחד בין האדם לאל.

שאלות נוספות שחוברו בשנת תשפ"ב :

• אהבה ומיניות

קטע א': החוש הממשש, אשר ביאר אריסטו ב"מידות", ואמר שזה החוש- חרפה לנו. ומה טוב, כי באמת הוא חרפה, מפני שהוא לנו מאשר אנחנו בעלי חיים, לא דבר אחר, כשאר הבהמות, — ואין בו דבר מעניין האנושות. והראוי הנחת התענוגים הגופיים ובזותם, שזאת תחילת מדרגות אנשי החכמה, לא כל שכן הנביאים. וכל שכן החוש אשר הוא חרפה לנו, כמו שזכר אריסטו, וכל שכן מיאוס המשגל ממנו.

רמב"ם, מורה נבוכים

קטע ב': הפעולות אשר הן הטובות והפעולות השוות, הממוצעות בין שני קצוות ששניהם — רע. האחד מהם ייתור, והאחר חיסור. וזאת התורה השלמה... כיוונה שיהיה האדם טבעי, הולך בדרך האמצעית: יאכל וישתה... ויבעל... מה שמותר לו... בשיווי רמב"ם, הקדמות לפירוש המשנה

קטעג': פילו: שתי צורות לאהבה. האחת, התשוקה או התאוה החושנית מולידות אותה [...]. ואמת נכון הדבר, כמו שאמרת, שבהיפסק התשוקה או התאוה הגופנית, מפני שבאו על סיפוקן ושובען, מייד נפסקת האהבה; כי בהיבטל פעולת הסיבה, היא התשוקה, בטל המסובב [התוצאה], היא האהבה [...]. ואולם, האהבה האחרת היא שמולידה את התשוקה אל האישה האהובה, ולא התשוקה או התאוה מולידות אותה. אדרבה, תחילה אנו אוהבים אהבה שלמה ואז כוח האהבה מעורר את התשוקה לאחדות רוחנית וגופנית עם האהובה. [...]. ואהבה זו, כאשר היא משיגה סיפוק תשוקתה, אין היא בטלה, אף כי בטלו האהבה והתשוקה, כי ביטול המסובב אינו מביא לידי ביטול הסיבה. [...]. לפיכך, אין את רשאת לדחות את האהבה השלמה שאני רוחש לך מחמת פגמי האהבה הבלתי שלמה. כי האהבה שאני רוחש לך איננה ילידת התשוקה, אלא תשוקתי היא בת האהבה שהולידה אותה. (י' אברבנאל, שיחות על האהבה)

א. על פי קטע א', הסבר את יחסו של הרמב"ם בעקבות אריסטו בנוגע למיניות האדם.
ב. על פי קטע ב', הסבר, מה עמדתו של הרמב"ם לגבי האופן בו המיניות של האדם צריכה לבוא

לידי ביטוי בחיים.

ג. 1. על פי קטע ג', הסבר מהן שתי צורות האהבה עליהן מדבר פילו ומה מבדיל ביניהן.
2. בחר בקטע א' או ב' ומצא נקודת דמיון אחת ונקודת שוני אחת בנוגע לקשר בין אהבה ומיניות.

ד. "רבי חייא בר אשי היה רגיל שבכל פעם שהיה נופל על פניו — היה אומר: 'הרחמן יצילנו מיצר הרע'. " (תלמוד בבלי, מסכת קידושין, דף פ"א, ע"ב)
על פי קטעים א' וב', הסבר איזו עמדה מייצג רבי חייא בר אשי בהתנהגותו.

- **אריך פרום, אמנות האהבה (על לימוד האהבה) פאולו קואלו, אלכימאי (שפת האהבה)**

א. הסבר, מהי עמדתם של אריך פרום וקואלו בנוגע לאפשרות ללמוד איך לאהוב.

ב. יש הטוענים, כי אהבה בנויה דווקא על המכשולים שלה. אילו היה לנו מסלול הכשרה לאוהבים, שמטרתו להבטיח אהבות בטוחות, בדומה לבניית גשר, לא הייתה אהבה בעולם. בניית גשר מבוססת על שיקול דעת רציונלי, בעוד שאהבה היא רגש שמטריף את שיקול הדעת. בגשרים אסור לאפשר הפתעות, בעוד שאין אהבה מתמשכת ללא הפתעות. אסור לבנות גשר עם מקדם כלשהו של כישלון, בעוד שאין אהבה בלי התרגשות מפני כישלון אפשרי. אסור לבנות גשר בלי להבטיח מראש שהבנייה תעלה יפה, בעוד שאהבה בנויה על כך שהיא לא מובטחת מראש. אין לבנות גשר שאינו תואם את המציאות, בעוד שאהבה אינה תואמת את המציאות על פי טבעה. ואסור לבנות גשר, או לשנות את תכנונו, בצורה ספונטנית, בעוד שאין עומק לאהבה ללא ספונטניות. אם יש מה ללמוד על אהבה, הרי שחשוב ללמוד כיצד לא ללמוד עליה. רצוי לקבל עצות והדרכה במקרה של מערכת יחסים לא תקינה, וראוי שבני נוער יילמדו על יחסי מין ועל ההבדלים בינם לבין אהבה, אבל אין ללמוד אהבה כמו שלומדים הנדסה ורפואה. אהבה נהרסת מעצם לימודה ומאבדת מטעמה המרגש דווקא מעצם ההכשרה לקראתה.

1. הסבר, מהי הטענה בנוגע לאופן בו אהבה נבנית, והאם אריך פרום וקואלו היו

מסכימים איתה.

2. פרט, מהי עמדתך בנושא זה.

• אהבה ארצית ואהבה שמיימית - פרנץ רוזנצווייג, האם אפשר- לצוות על האהבה

א. הציווי "ואהבת את ה' אלהיך" מעורר קשיים. הצג שניים מן הקשיים.

ב. 1. רוזנצווייג מציע פתרון לאחד הקשיים: "מצוות האהבה יכולה לבוא מפי האוהב בלבד".

על איזה משני הקשיים שהצגת רוזנצווייג עונה? הסבר את הפתרון שלו.

2. נאמר כי, התורה מצווה על "ושמחת בחגך". אבל איך אפשר לצוות בכלל על דבר כזה?

כלל בסיסי בנפש האדם קובע שכל הרגשה היא תולדה של מחשבה. ומחשבה היא בהחלט בשליטתנו. צורת ההסתכלות, דרך ההתבוננות שלנו על דברים מולידה את הרגשות שיתעוררו בנו. על אותו מקרה אפשר להסתכל בצורות שונות. באופן אחד יתעוררו באדם רגשות חיוביים של שמחה, התלהבות ומוטיבציה. ובאופן שני – חשש, תסכול ופחד.

בקטע זה, מוצג עוד פתרון אפשרי לקושי בסעיף 1, הסבר מהו.

• על פיתוי ואהבות אסורות - פרשת לילית: מקרא

א. במקורות העוסקים בלילית יש ביקורת מרומזת על התנהלותו של אדם הראשון עם בנות הזוג שהוצעו לו. הסבר, מהי הביקורת?

ב.1. הצג שתיים מן התכונות של לילית, וכתוב כיצד כל אחת מן התכונות שהצגת באה לידי ביטוי באחד מן המקורות שלמדת על לילית.

2. לפניך שורות מתוך השיר: "אישה קשה".

אם עוד מישהו ישאל את אותה שאלה
האם את ילדה טובה או רעה
אני לא ילדה וגם אין טוב ורע
מי אתה שתגיד אם יש לי ברירה
אם עוד מישהו יעיר את אותה הערה
את לא מחייכת מספיק חזרה
החיוך נעלם, הלכת רחוק
אני אחיך שיבוא לי לצחוק
אין לי כבר בושה
אני אישה קשה אני אישה קשה
...
מראה על הקיר מלאה מדהימה
אני ככה כמו שאני מה משוגע בזה
אם אפשר את הכל אז אני לא ארגע מזה

א. הסבר, מה הביקורת של הדוברת כלפי החברה.

ב. הסבר, האם האופן בו הדוברת בשיר מתארת את התנהגותה דומה לזאת הבאה לידי ביטוי בהתנהגותה של לילית.

• שיר השירים ה, 5 7 אילנה פרדס: קריאה פמיניסטית של האישה המפתה

א. "הארוטיות של השולמית אינה מוגבלת רק על ידי השומרים, אלא על ידי השמירה שלה עצמה. ... היא מהססת לפתוח לאהובה עוד לפני — המפגש עם שומרי החומות. אפשר לראות את הצדדים השמרניים בהתנהגותה. כהפנמה של ערכים פטריארכליים."

הסבר, על פי פרשנותה של פרדס לשיר השירים, מדוע השולמית נמנעת מלפתוח את הדלת לאהובה?

ב. "אופנה חדשה של נשים כנועות מרתיחה את הפמיניסטיות. התנועה החדשה שסוחפת נשים בבריטניה וביתר העולם המערבי מבקשת לחזור לתקופה בה מקומן של הנשים היה מוגבל יותר וברור, ומעמד הגבר היה יותר מזה של האישה. על פי התנועה החדשה על הנשים לא לצאת לשוק העבודה אלא להעביר את יומן בבישול, ניקוי והתגדרות צנועה, לנהוג בנימוס והליכות, להיות כנועות לבעל ותמיד לשים אותו במקום הראשון."

1. הסבר, על פי הקטע המצוטט, מה מטרתיה של התנועה החדשה, ובמה הן דומות להתנהגותה של השולמית על פי פרשנותה של פרדס.

מאגר שאלות ממבחני בגרות פנימיים (מעודכן לשנת תשפ"ב)

• האם הזוגיות מבטלת את האחרות?

עיינו בשני המקורות הבאים:

מקור 1: "ולכן כאשר אוהב --- נתקל במי שהוא חציו השני ממש, אז החיבה והקירבה והאהבה שביניהם מחוללים בהם נפלאות, והם אינם רוצים בשום אופן להיפרד זה מזה אפילו לזמן קצר. --- כי ברור לכל שאין מדובר כאן בתאוות בשרים, כלומר, שהיא הסיבה שהם שמחים כל כך ומתלהבים כל כך להיות יחד. שהרי אין כל ספק שנפשו של כל אחד מהם חפצה בדבר מה אחר, אותו דבר שאין בכוחה לבטאו, [והוא] שיתמזגו באהוב ויותכו איתו להיות אחד במקום שניים. והסיבה כאמור היא שטבענו הקדום היה כמו שתיתארתי ושפעם היינו שלמים. ולהשתוקקות הזאת להיות שלם ולרדיפה אחרי השלמות הזאת קוראים בשם "אהבה"."
(אפלטון, 'המשתה').

מקור 2: "אין האחרות והשניות נעלמות ביחס האהבה – [וזאת] בניגוד מובהק [לפעולת] הידיעה, שהיא --- בחזקת דיכוי של האחרות. --- המחשבה שאהבה היא, כביכול, ערבובן של שתי הוויית, היא רעיון רומנטי שגוי. ההיבט המרשים ביחס הארוטי הוא עובדת היות שניים, וכן העובדה שהאחר שבו הוא אחר לחלוטין. --- ההבדל בין המינים איננו השניות של שני דברים המשלימים אהדדי. שהרי שני דברים המשלימים אהדדי מניחים מראש קיום בראשיתי של שלם, --- פירושו של דבר שמלכתחילה אנו באים להציג את האהבה כעין התמזגות. והרי ההפך הוא נכון: הצד המרשים של האהבה הוא שניות של הוויית שלא ניתן לגבור עליה. הווה אומר, שהוא יחס עם מה שהוא חומק תדיר. היחס הארוטי אינו מנטרל את האחרות מעצם היותו, אלא משמר אותה".

(לוינס, 'אתיקה

והאינסופי')

ענו על כל הסעיפים א-ד.

א. לפי מקור 1, מהו ההסבר המובא ב"המשתה" לאפלטון לאהבה ולמשיכה שבין בני-זוג? התייחסו בתשובתכם לאמירה "כי ברור לכל שאין מדובר כאן בתאוות בשרים".

ב. לפי מקור 2, עמנואל לוינס רומז לשני מובנים של "ידיעה". ציינו את שני המובנים, והסבירו כיצד כל אחד מהם הוא "בחזקת דיכוי של האחרות".

ג. ניתן לראות בדבריו של לוינס ביקורת על ההסבר של המיתוס באפלטון לאהבה ולזוגיות. הביאו שתי דוגמאות לביקורת זו והסבירו אותן.

ד. לפניכם שירה של יונה וולך;

נ.ב - יונה וולך

כי אתך זה רק בגלל שאני אוהבת

כי אתך זה רק בגלל שאני רוצה

כי אתך זה לא בגלל שאני חייבת

כִּי אֶתְּךָ זֶה רַק בְּגִלְלִי שָׁאֲנִי רוּצָה

איזו גישה מבטאת יונה וולך בשיר? האם לדעתכם היא יותר קרובה לגישתו של לויאנס? , אפלטון? האם השיר מבטא שילוב בין הגישות? הסבירו את דבריכם והתבססו על מילים מתוך השיר כהוכחה לדבריכם.

• **בריאת האדם בראשית, אפלטון והרב סולוביצ'יק**

קראו את המקורות הבאים וענו על השאלות בעקבותיהם:

אמת, שני התיאורים של בריאת האדם שונים במידה מרובה. ברם התשובה לכך אינה שניות המסורת, כביכול, אלא שניות האדם. לא הסתירה המדומה של שתי מהדורות, אלא הסתירה האמיתית בטבע האדם. שני התיאורים עוסקים בשני " אדם", שני אנשים, שני אבות האנושות, שני טיפוסים, שני נציגים של האנושות, ואין פלא שהם אינם זהים. (הרב סולוביצ'יק, איש האמונה הבודד)

ואיש (אוהב) אשר כזה... ימשך תמיד אחר שאר בשרו... (ו) יפגוש בעצם (את) מחציתו שלו... שאיש לא יעלה על הדעת שמבוקשו הוא תאוות הבשר... ובשעה שהם שוכבים יחדיו... להתחבר ולהרתך אל אהובו... (אפלטון, המשתה)

וַיְבַן ה' אֱלֹהִים אֶת הַצֶּלַע אֲשֶׁר לָקַח מִן הָאָדָם לְאִשָּׁה וַיְבַאֶהָ אֶל הָאָדָם... על כֵּן יַעֲזֹב אִישׁ אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ וְהָיוּ לְבֶשֶׁר אֶחָד. (בראשית ב' 22; 24)

וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ בְּצֶלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אֹתוֹ זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָא אֹתָם. (בראשית א' 27)

1. כתוב בלשונכם מהן שתי הדרכים שמזכיר סולוביצ'יק להתמודדות עם הסתירה בין שני תיאורי הבריאה בבראשית. הסבר את ההבדל בין שתי דרכים אלו מבחינה דתית ופילוסופית.
2. הסבר כיצד מפרש סולוביצ'יק את הסתירה באמצעות טיעונו על טיפוס האדם. הצג במילים שלכם את שני טיפוס האדם שמאפיין סולוביצ'יק בעקבות תיאורי הבריאה ונמק מדוע הוא רואה צורך בשני טיפוסים אלה.
3. רבי שמחה בונים מפשיסחא, אחד מגדולי החסידות, היה אומר לתלמידיו:
אדם חייב תמיד ללכת עם שני פתקים בכיסו.
על הפתק האחד כתוב: 'בשבילי נברא העולם'
(משנה סנהדרין פרק ד', משנה ה');
על השני: 'אנכי עפר ואפר'" (בראשית י"ח, כ"ז).
הסבר לאיזה סיפור בריאה מתאים כל אחד מן הפתקים.
4. (1) ציין נקודת דמיון אחת בין טענתו של אפלטון לבין סיפור הבריאה המקראי בפרק ב'. מה משמעות דמיון זה וכיצד ניתן להסבירו?
(2) המשנה במסכת אבות אומרת: "אם אין אני לי, מי לי? וכשאני לעצמי, מה אני?"

כלומר: אם אני לא אדאג לעצמי – מי יעשה זאת במקומי? אבל כשאני דואג רק לעצמי ולא לטובת אחרים – מה עָרְפִי?
האם לדעתך אדם יכול להיות שלם גם בלי לחיות בזוגיות?

• הדרך לאהבה פרום, די וידאש

- "...ואולם כמעט אין מי שחושב שהאהבה היא משהו המצריך למידה... רוב בני האדם רואים את בעיית האהבה בעיקר כבעיית היותם נאהבים ולא כבעיית היותם אוהבים..."
- האהבה היא בעיה של מושא, לא בעיה של כושר...הטעות השלישית מקורה בבלבול בין החוויה הראשונית של "ההתאהבות" לבין המצב המתמיד של "להיות מאוהב".
(אריך פרום, אומנות האהבה)
- "...עד שמכל מורגש נתפשטה, ואפילו מהאישה, דבקה בשם יתברך, עד שלימים מועטים פשטה כל מורגש וחשקה במושכל האלוהי..."
(די-וידאש, משל בת המלך ויושב הקרנות)
1. מהן הנחות היסוד המסתתרות לדעת פרום מאחורי העמדה הרווחת שהאהבה אינה טעונה למידה?
 2. מדוע לדעת פרום האהבה זקוקה ללימוד?
 3. תאר בלשונכם מהי האהבה הנעלה ביותר על-פי די-וידאש ומהי הדרך להגיע אל אהבה זו על-פי המשל. האם די-וידאש ואריך פרום עוסקים באותו סוג של אהבה? הסבר.
 4. נעמה בת ה-25 נפרדה מבן זוגה ועכשיו היא עושה חשבון נפש ושואלת את עצמה: האם היתה זו "אהבה" או שמא "התאהבות"? זה כואב בכל מקרה, אך היא סבורה שאם היא תגיע למסקנה שזו היתה "התאהבות", היא תרשה לעצמה לצאת ולחפש את האהבה האמיתית יותר בקלות. אם היא תגיע למסקנה שזו היתה "אהבה" היא תצטרך לחפש אותה שוב באדם אחר.
 5. מה כוונתה של נעמה בשתי ההגדרות: "אהבה" ו-"התאהבות"? כיצד תציע לנעמה לבדוק אם זו היתה "התאהבות" או שזו היתה באמת "אהבה"? שאלות נוספות בנושא זה:
 5. "כשהביט בעיניה השחורות...למד את החלק החשוב ביותר של השפה שכל העולם מדבר בה – השפה שכל אחד בעולם יכול להבין בליבו. האהבה...זאת שפת העולם בטהרתה שום הסבר לא נדרש לה, כשם שהיקום הנע בתוך הנצח אינו צריך הסבר".
(פ. קואלו, האלכימאי)
- נסח פתיחת מכתב אהבה לפי גישתו של קואלו, וכתוב את הערותיו של אריך פרום על מכתב זה. (אורך פתיחת המכתב: כ- 5 משפטים).

6. הרעיון של אריך פרום, לפיו צריך ללמד "אהבה", הוחלט להכניס למערכת השעות בבתי הספר שיעור העוסק בנושא זה. עליך לבחור שלושה רעיונות מנחים, המבוססים על מה שלמדנו בכיתה, שיהיו חלק משיעורי ה"אהבה". הסבר ונמק את בחירותיך.

• פרום, קואלו, והמשתה של אפלטון

1. הצג והסבירו את שתי גישות-העל ביחס לאהבה, כפי שניתן למצוא אותן אצל אריך פרום וקואלו.
2. בחר אחת משתי הגישות שתיארתם בסעיף הקודם, הסבר כיצד ניתן למצוא את הגישה הזו בנאומו של סוקרטס מפי דיוטימה ב"משתה" מאת אפלטון, וכתוב ונמקו האם אתם מקבלים את הגישה כפי שמציג אותה אפלטון.

• אהבה שיה"ש ישקני מנשיקות פיהו

"ישקני מנשיקות פיהו" (שיה"ש א'2) היכן נאמרה? .. במעמד הר סיני נאמרה. אמר רבי יוחנן: מלאך היה מוציא הדיבור מלפני הקב"ה, על כל דיבור ודיבור, ומחזירו על כל אחד ואחד מישראל, ואומר לו: מקבל אתה עליך את הדיבור הזה?...היה אומר לו ישראל: הן. מיד היה המלאך נושקו על פיו.

אמר ר' עזריה: מצאנו שנפשו של אהרן לא ניטלה אלא בנשיקה...וכך גם נפשם של משה ומרים...ושאר כל הצדיקים – מנין? שנאמר "ישקני מנשיקות פיהו".

אם עסקת בדברי תורה, שבהם שפתיך מנושקות, סוף שהכל מנשקין לך על פיך... " (שיר השירים רבה, פרשה א')

1. הסבר בלשונך את שלוש המשמעויות החדשות שמציע מדרש "שיר השירים רבה" לפסוק "ישקני מנשיקות פיהו" כי טובים דודך מיין" (שיה"ש א'2).
2. מהי המשמעות הנסתרת של הנשיקה על דרך הסוד (הקבלה)?
3. רש"י וראב"ע מפרשים את הפסוק "ישקני מנשיקות פיהו". הסבר את הדרך בה מפרש כל אחד מהם את הפסוק ואיזו מין הדרכים מתאימה יותר לתמונה הבאה :

4. הסברו את אחת מדרכי הפרשנות האחרות (רמז, דרש וסוד) והדגם דרך זו באמצעות הפירוש שהיא נותנת לפסוק: "ישקני מנשיקות פיהו" (שיר השירים א', 2).

• **האהבה הנעלה עפי אפלטון, ההולדה**

בחיבורו "המשתה", כפי שעולה מנאומו של סוקרטס המביא את דברי דיוטימה אומר אפלטון: "... ומהעיסוקים ימשיך אל המדעים, למען יראה גם יופיים של אלו וממילא יהא צופה

מתוך כך אל אהבת היפה..."

1. מהו תפקיד האהבה אצל אפלטון בחיבורו המשתה? מהי האהבה הנעלה ביותר על-פי אפלטון וכיצד יכול אדם להגיע אל אהבה נעלה זו? הסבר.
2. אפלטון משתמש במושג ה"הולדה"- מה תפקיד ההולדה לדעתו ומה יחסו אל ההולדה?
3. אפלטון מציג מסלול רב שלבים שבאמצעותם עשוי אדם להגיע מן האהבה הזוגית אל האהבה האמיתית. בכל שלב עוברת האהבה תהליך של הפשטה והכללה. הצג והסבר בלשונכם את השלבים השונים והסבר כיצד חלים בהם תהליכים אלו של הפשטה והכללה.
4. הצג והסבר גישה של הוגה שלמדתם עליו, אשר היה חולק על עמדתו של אפלטון בנוגע לאהבה. עם מי מהם אתם מסכימים יותר? נמק.
5. מהו, לפי אפלטון, סוג האהבה שבני האדם מעניקים רק לו את השם "אהבה"? ציין שתי דוגמאות לסוגים אחרים של אהבה, והסבירו מהי האהבה האמיתית לפי אפלטון.
6. לפי אפלטון, מהן הלידה בגוף והלידה בנפש עליהן מדבר סוקרטס? כיצד כל אחת מן הלידות משיגה את האלמוות?
7. אפלטון מתאר תהליך שיש לעבור בדרך אל האהבה האמיתית. הסבר ארבעה מן השלבים בתהליך זה.
8. החלק השני של תורת האהבה ששם אפלטון בפי הכוהנת דיוטימה מתאר את המפגש של הפילוסוף עם היפה והטוב עצמו. האם לדעתך מפגש כזה מעלה או מוריד את ערכם של חיי אדם בעיניו של הפילוסוף? נמק תשובתכם.

• **יצר הרע, ר' חייא בר אשי באגדה בין שתי נשים**

באגדה על רבי חייא בר אשי יש התמודדות עם יצר הרע המעורר אותנו לתאוה וליחסים אסורים.

1. הסבר מהו הפתרון של רבי חייא להתמודדות עם יצר הרע?
2. לפי קורותיהם של ר' חייא ואשתו בסיפור, הסבר את עמדת האגדה בעניין זה. האם האגדה מציגה תמיכה בגישתו של ר' חייא, או מתנגדת לגישתו? נמק.
3. הסבר כיצד מעשיה של אשתו של רבי חייא בר אשי תורמים לדימויה של האישה כגורם מפתה ומזיק בחייו של הגבר.

• **נישואין וגירושין, הברית החדשה, מחלוקת ב"ה וב"ש משנה גיטין**

קרא את המקורות הבאים וענה על השאלות בעקבותיהם:

כשגמר ישוע לדבר את הדברים האלה יצא מן הגליל ובא לאזור יהודה שבעבר הירדן. המון עם רב הלכו אחריו והוא רפא אותם שם. נגשו אליו כמה פרושים לנסות אותו ואמרו: "האם מתר לאיש לגרש את אשתו על כל דבר?" השיב להם ואמר: "האם לא קראתם שהבורא עשה אותם זכר ונקבה מבראשית. וגם אמר, 'על-כן

יעזב־איש את־אביו ואת־אמו ודבק באשתו והיו לבשר אחד? אין הם עוד שנים אלא בשר אחד. לכן מה שחבר האלהים אל יפריד האדם. "אם כן למה צווה משה לתת לה ספר כריתות ולשלחה?" שאלו אותו. השיב להם: "בגלל קשי לבבכם התיר לכם משה לשלח את נשיכם, אך מראשית לא היה כך. ואני אומר לכם, המגרש את אשתו שלא על־דבר זנות ונושא אחרת נואף הוא. "אמרו לו התלמידים: "אם כך הוא דין האיש והאשה לא כדאי להתחתן." אמר להם: "לא הכל מבינים את הדבר הזה, רק אלה שנתן להם. יש סריסים שנולדו כך מבטן אמם, יש סריסים שנעשו סריסים על־ידי בני אדם, יש סריסים אשר עשו עצמם לסריסים למען מלכות שמים. מי שביכלתו לקבל, שיקבל. (הבשורה על פי מתי, י"ט 12-11).

כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה וּבָעֵלָהּ וְהָיָה אִם לֹא תִמְצָא חֵן בְּעֵינָיו כִּי מִצָּא בָּהּ עֲרוּת דְּבַר וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתֹת וְנָתַן בְּיָדָהּ וְשָׁלְחָהּ מִבֵּיתוֹ. (דברים כד 1)

בית שמאי אומרים לא יגרש אדם את אשתו אלא אם כן מצא בה ערוות דבר, שנאמר "כי מצא בה ערוות דבר" (דב' כד 1). ובית הלל אומרים: אפילו הקדיחה תבשילו, שנאמר "כי מצא בה ערוות דבר". רבי עקיבא אומר: אפילו מצא אחרת נאה הימנה, שנאמר "והיה אם לא תמצא חן בעיניו (שם)". (משנה, גיטין, ט)

1. הצג והסבירו במילים שלכם את עמדותיהם של בית שמאי, בית הלל ורבי עקיבא לגבי גירושין. איזו עמדה יותר מקובלת עליך ומדוע?

2. לאיזו מהעמדות שמוצגות במשנה מתאימה עמדתו של ישו כפי שהיא מופיעה בקטע שלפניכם? ציין שתי נקודות דמיון בין דברי ישו לעמדה שבחרתם והסבירו אותן.

3. הסבר את דבריו של ישו מתוך האיגרת הראשונה אל הקורינתים: "אם אתה קשור לאשה, אל תבקש להתיר את הקשר. אם אינך קשור לאישה, אל תבקש לך אישה". מה העיקרון שעומד בבסיס דבריו אלה?

4. מוסד הנישואין קיים בכל התרבויות. בעולם המערבי מתקיימים נישואין אזרחיים, ללא קשר לדת ואמונה באלוהים. בכל התרבויות קיימת גם אפשרות להתיר את קשר הנישואין ולהתגרש.

מי שמתחתן בנישואין "כדת משה וישראל" לפי הזרם האורתודוקסי, נתון לתפיסה כי רק לגבר הכוח להתיר את הקשר. במקורות שלפניכם לא מדובר כלל על רצונה של האשה להמשיך ולהיות נשואה לאיש זה.

תפיסה זו מנמיכה את מעמדה של האישה וגורמת לזוגות רבים להחליט שלא להתחתן, אלא לחיות כזוג ולהקים משפחה, ללא נישואים.

ציין יתרון אחד של נישואין על פני חיים זוגיים ללא נישואין. הצג שני פתרונות אפשריים לזוג שאיננו מוכן לתת יד לאי השוויון הזה, ומעוניין בכל זאת להינשא בנישואין אורתודוקסים.

• **אהבה, דגמים של זוגיות (דוסתאי - איש מחזר על אישה, איש פניו למטה, (בבל נידה), אנדרוגינוס, דו פרצופין, (בראשית רבה)**

קרא את המקורות הבאים וענו על השאלות בעקבותיהם:

"שאלו תלמידיו את רבי דוסתאי ברבי יניא: מפני מה איש מחזר על אישה, ואין אישה מחזרת על איש? משל לאדם שאבדה לו אבידה, מי מחזר על מי? בעל האבידה מחזר על אבידתו.

ומפני מה איש פניו למטה ואישה פניה למעלה כלפי האישה? זה ממקום שנברא וזו ממקום שנבראת".

(תלמוד בבלי, מסכת נידה, דף ל"א, ע"ב)

"אמר רבי ירמיה בן אלעזר: בשעה שברא הקדוש ברוך הוא את אדם הראשון, אנדרוגינוס בראו, הוא שנאמר: זכר ונקבה בראם. אמר רבי שמואל בר רחמן: בשעה שברא הקב"ה את אדם הראשון, דו פרצופין בראו ונסרו ועשאו גביים, גם לכאן וגב לכאן". (בראשית רבה, פרשה ח)

1. כתוב בלשונכם את שאלותיהם של תלמידי רבי דוסתאי ואת תשובותיו. הסבר היטב איזה דגם של זוגיות משקפות תשובות אלה?
2. בספר בראשית שני סיפורי בריאה שמייצגים שני דגמים של זוגיות. לאיזה סיפור בריאה מתאים המקור מ"בראשית רבה", ומהו דגם הזוגיות העולה ממנו?
3. כיצד ניתן להסביר את קיומם של שני סיפורי בריאה שונים בספר בראשית? בתשובתך התייחס לשתי הפרשנויות שלמדנו.
4. משה פרץ שר: "היא עומדת במטבח ומבשלת, הוא יושב על הספה ומסתכל, בטלוויזיה יש משחק של כדורגל, הוא מבקש היא מכינה לו כוס קפה. הוא במרפסת מעשן חצי סיגריה, היא משהצת לו חולצה שהוא אוהב. היא מגלגלת על האצבע את הטבעת שהוא נתן לה כשנתנה לו את הלב..." לאיזה משני המקורות מתאימים דבריו? האם אתה חושבים שזהו מודל נכון לזוגיות? הסבר היטב.

• האם הזוגיות מבטלת את האחרות?

עיינו בשני המקורות הבאים:

מקור 1:

"ולכן כאשר אוהב --- נתקל במי שהוא חציו השני ממש, אז החיבה והקירבה והאהבה שביניהם מחוללים בהם נפלאות, והם אינם רוצים בשום אופן להיפרד זה מזה אפילו לזמן קצר. --- כי ברור לכל שאין מדובר כאן בתאוות בשרים, כלומר, שהיא הסיבה שהם שמחים כל כך ומתלהבים כל כך להיות יחד. שהרי אין כל ספק שנפשו של כל אחד מהם חפצה בדבר מה אחר, אותו דבר שאין בכוחה לבטאו, [והוא] שיתמזגו באהוב ויותכו איתו להיות אחד במקום שניים. והסיבה כאמור היא שטבענו הקדום היה כמו שתיארתי ושפעם היינו שלמים. ולהשתוקקות הזאת להיות שלם ולרדיפה אחרי השלמות הזאת קוראים בשם "אהבה" (אפלטון, 'המשתה')."

מקור 2:

"אין האחרות והשניות נעלמות ביחס האהבה – [וזאת] בניגוד מובהק ל[פעולת] הידיעה, שהיא --- בחזקת דיכוי של האחרות. ---"

המחשבה שאהבה היא, כביכול, ערבובן של שתי הוויות, היא רעיון רומנטי שגוי. ההיבט המרשים ביחס הארוטי הוא עובדת היות שניים, וכן העובדה שהאחר שבו הוא אחר לחלוטין. ---

ההבדל בין המינים איננו השניות של שני דברים המשלימים אהדדי. שהרי שני דברים המשלימים אהדדי מניחים מראש קיום בראשיתי של שלם, --- פירושו של דבר שמלכתחילה אנו באים להציג את האהבה כעין התמזגות. והרי ההפך הוא נכון: הצד המרשים של האהבה הוא שניות של הוויות שלא ניתן לגבור עליה. הווה אומר, שהו יחס עם מה שהוא חומק תדיר. היחס הארוטי אינו מנטרל את האחרות מעצם היותו, אלא משמר אותה".

(לוינס, 'אתיקה והאינסופי')

ענו על כל הסעיפים א-ד.

- א. לפי מקור 1, מהו ההסבר המובא ב"המשתה" לאפלטון לאהבה ולמשיכה שבין בני-זוג? התייחסו בתשובתכם לאמירה "כי ברור לכל שאין מדובר כאן בתאוות בשרים".
- ב. לפי מקור 2, עמנואל לוינס רומז לשני מובנים של "ידיעה". ציינו את שני המובנים, והסבירו כיצד כל אחד מהם הוא "בחזקת דיכוי של האחרות".
- ג. ניתן לראות בדבריו של לוינס ביקורת על ההסבר של המיתוס באפלטון לאהבה ולזוגיות. הביאו שתי דוגמאות לביקורת זו והסבירו אותן.
- ד. לפניכם שירה של יונה וולך;

נ.ב - יונה וולך
כי אתך זה רק בגלל שאני אוהבת
כי אתך זה רק בגלל שאני רוצה
כי אתך זה לא בגלל שאני חייבת
כי אתך זה רק בגלל שאני רוצה

1. איזו גישה מבטאת יונה וולך בשיר? האם לדעתכם היא יותר קרובה לגישתו של לוינס? אפלטון?
2. האם השיר מבטא שילוב בין הגישות? הסבירו את דבריכם והתבססו על מילים מתוך השיר כהוכחה לדבריכם.

• אהבה אפלטונית, אפלטון

1. בדיאלוג "המשתה" מאת אפלטון מובא נאומה של דיוטומה, כהנת החכמה, בו מוצגת הדרך הראויה למימוש הארוס.
- (1) מהי הטעות של בני האדם ביחס להגדרת האהבה וכיצד מציעה דיוטומה לתקן אותה?
- (2) מה הקשר בין לידה לפילוסופיה כפי שהוא עולה בנאום זה?
2. הסבר את המושג "אהבה אפלטונית" כפי שהוא מוצג בימינו. האם הוא עולה בקנה אחד עם הגדרת האהבה על פי אפלטון? הסבר היטב.

• אהבה התלויה בדבר ואיננה תלויה בדבר, רשב"ץ, רמב"ם

1. הסבר מהי אהבה שתלויה בדבר ומהי אהבה שאינה תלויה בדבר. מדוע נבחרו הדוגמאות שבמשנה להיות מודלים לאהבות אלה?
- נוסח אחר לשאלה:** הסבר בקצרה כיצד ממחיש סיפור דוד ויהונתן מהי אהבה שאינה תלויה בדבר, וכיצד ממחיש סיפור אמנון ותמר מהי אהבה שתלויה בדבר.
2. 1. הסבר את פירושו של הרשב"ץ לדבריו של דוד בקינתו על יהונתן: "נפלא אתה אהבתך לי מאהבת נשים". הצג את שני הפירושים שהוא מביא לפסוק זה
2. והצע פירוש משלכם לפסוק.
3. 1. "הרי אותה האהבה - לא יתכן ביטולה לעולם" (רמב"ם, פירוש המשנה, אבות ה' טז).
- על איזו אהבה מדבר הרמב"ם שאינה יתכן ביטולה לעולם? מה הנימוק שהוא מציג לכך?

2. לדעתך, האם בימינו, אהבה שאינה תלויה בדבר אפשרית בין גבר לאישה? הצג לפחות נימוק אחד לעמדתך.

• **זוגיות ומשפחה במחשבת חז"ל**

א. אמר רב נחמן אמר שמואל: אף על פי שיש לו לאדם כמה בנים, אסור לו לעמוד (=להשאר) בלא אישה, שנאמר: 'לא טוב היות האדם לבדו'. ... (בראשית ב, 18) - - - אמר ר' אלעזר: כל אדם שאין לו אישה - אינו אדם, שנאמר: 'זָכַר וַיִּקְבְּהָ בְרָאָם וַיִּבְרָךְ אֹתָם וַיִּקְרָא אֶת שְׁמֵם אָדָם' (בראשית ה, 2) (בבלי, מסכת יבמות, סב ע"ב) הסבר את שתי האמירות שלעיל ועמדו על משמעותן בשאלת יחס חז"ל לזוגיות. בתשובתך התייחס גם לשינוי בעמדת חז"ל ביחס למקרא בנושא זה.

ב. בן עזאי אומר: כל מי שאינו עוסק בפריה ורביה - הרי זה שופך דמים, ומבטל את הדמות, שנאמר (בראשית ט 6-7): "כִּי בְצַלְמֵ אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת־הָאָדָם" וכתוב "וְאַתֶּם פְּרוּ וּרְבוּ" וכו'. אמר לו ר' אלעזר בן עזריה: נאין דברים כשהן יוצאין מפי עושיהן. יש נאה דורש, ואין נאה מקיים. נאה מקיים, ואין נאה דורש. בן עזאי - נאה דורש, ואין נאה מקיים. אמר לו[בן עזאי]: מה אעשה!? חשקה נפשי בתורה, ויתקיים העולם באחרים! (תוספתא, יבמות) רב רחומי היה מצוי לפני רב במחוזא. הוא נהג לבוא לביתו בכל ערב יום הכיפורים. יום אחד משכה אותו שמועתו. היתה אישתו מצפה: "עכשיו הוא בא. עכשיו הוא בא." לא בא. חלשה דעתה. ירדה דימעה מעינה. היה יושב על הגג. נשבר הגג תחתיו, ונחה נפשו. (בבלי, כתובות) בן עזאי ורב רחומי, מציגים מודל של התמודדות עם הדילמה של חיים עם אישה מול לימוד תורה. הצג כל אחד מהדגמים והצג שתי נקודות דמיון ושני הבדלים ביניהם.

ג. (1) "נושא היחס לגוף ולמיניות האדם היה אחד המוקדים המרכזיים לוויכוח הבין־דתי בין

יהדות לנצרות בעת העתיקה" (דניאל בויארין מתוך "הבשר שברוח") הסבר, על פי סקירתו של בויארין, את ההבדלים ביחס לגוף האדם, כפי שמשתקפת בתפיסת חז"ל ובתפיסת הברית החדשה, ואת ההשלכות שהיו להבדלים אלה על השקפתם בנושא הנישואין.
(2) כיצד ניתן להוכיח את טענתו של בויארין על פי סיפורו של רב רחומי?

4. רות קלדרון מביאה פרשנות אקטואלית לסיפורו של רב רחומי בהקשר לשוויון בנטל. הבא פרשנות אקטואלית משלכם לסיפור זה. בתשובתך הסבר כיצד הפרשנות שהצגת באה לידי ביטוי בסיפור.

• **על קנאה (אשה סוטה, ספר הזוהר)**

קרא את שלושת המקורות שלהלן.

שתי אחיות

"מעשה בשתי אחיות שהיו דומות זו לזו... ..

בקש בעלה של אחת מהן לקנאות לה ולהשקותה מים המרים בירושלים.

הלכה לאותה העיר שהייתה אחותה נשואה שם....
אמרה לה: בעלי מבקש להשקות אותי מים המרים. אמרה לה אחותה: אני הולכת
תחתיך ושותה.....
לבשה בגדי אחותה והלכה תחתיה ושתתה מי המרים ונמצאת טהורה וחזרה לבית
אחותה.
יצאה שמחה לקראתה חבקה אותה ונשקה לה בפיה. כיון שנשקו זו לזו הריחה במים
המרים ומיד מתה.
לקיים מה שנאמר אין אדם שליט ברוח [רוח חייו] לְכַלּוֹא אֶת הָרוּחַ [למנוע מוות] ואין
שְׁלוֹטוֹן בְּיוֹם הַמּוֹת ואין מְשַׁלַּחַת בְּמַלְחָמָה וְלֹא יִמְלֹט רֶשַׁע אֶת בְּעָלָיו [מבעליו]. (קהלת
ח 8)
(מדרש תנחומא)

דין "אישה סוטה"

....אִישׁ אִישׁ כִּי־תִשְׁטֶה אִשְׁתּוֹ וּמַעַלָּה בּוֹ מַעַל. וְשָׁכַב אִישׁ אֶת־הַשְּׂכֵבֶת־זָרַע וְנִעְלַם
מֵעֵינַי אִישָׁה וְנִסְתַּרָּה וְהִיא נֹטְמָאָה וְעַד אֵין בָּהּ וְהוּא לֹא נִתְפָּשָׁה. ..וְעָבַר עָלָיו
רוּח־קִנְיָה וְקָנָא אֶת־אִשְׁתּוֹ וְהוּא נֹטְמָאָה אוֹ־עָבַר עָלָיו רוּח־קִנְיָה וְקָנָא אֶת־אִשְׁתּוֹ
וְהִיא לֹא נֹטְמָאָה. וְהִבִּיא הָאִישׁ אֶת־אִשְׁתּוֹ אֶל־הַכֹּהֵן.... וְהִעֲמִיד הַכֹּהֵן אֶת־הָאִשָּׁה לְפָנָיו
וְהָיָה וּפָרַע אֶת־רֹאשׁ הָאִשָּׁה וְנָתַן עַל־כַּפֵּיהָ אֶת מִנְחַת הַזָּכָרוֹן מִנְחַת קִנְיָת.
(במדבר ה' 12-18)

רות קלדרון על דין אישה סוטה

...השקייית אישה סוטה הוא טקס שבא לענות על הפחד הקמאי של הגבר מפני
האישה. רחם האישה הוא המקום הכמוס ביותר.....רק האישה ואלוהים יודעים של
מי הזרע ברחמה.. ..הבעל נותן את אשתו בידי הכוהן כדי שיעזור לו להתגבר על
תחושת חוסר השליטה והספק שמקנן בו. גם אם לבסוף יתברר שהאישה טהורה,
הרי שבאמצעות הטקס בא הגבר טרף הקנאה על סיפוקו.. .. אפשר ונמנעו מקרי
אלימות ורצח משולחי רסן. (רות קלדרון - השוק, הבית, הלב)

1. (1) בסיפור "שתי אחיות", מהו המסר המופנה לנשים ובאילו אמצעים מודגש מסר זה?
(2) הצע לסיפור זה שם אחר. שם שנותן ביטוי למעשה שעשו הנשים בסיפור, והסבר את
השם שבחרת על פי המסופר.
2. (1) חווה דעתכם על טקס 'אישה סוטה' המתואר בתורה. בתשובתך הצג שני נימוקים
משלך לביסוס עמדתך.
(2) הסבר בלשונך את הנימוק שמביאה רות קלדרון לקיום הטקס. הסבר האם הנימוק
משנה את דעתך על טקס זה.
3. קרא את הקטע מתוך ספר הזוהר ואת הקטע משירו של אלתרמן, "ניגון עתיק".
"קשה כשאול קנאה – כל מי שאוהב ואינו קושר עם אהבתו קנאה – אין אהבתו אהבה.
כיוון שקינא – אהבתו שלימה. מכאן למדנו, שצריך אדם לקנא לאשתו, כדי שיתקשר עמה
באהבה שלימה, שמתוך כך לא ייתן את עינו באישה אחרת".
(ספר הזוהר)

"אם תרדנה בליל דמעוטיך, שמחתי לך אבעיר כצורר תבן.
...אך אם פעם תהיי צוחקת בלעדי במסיבת מרעך,
תעבור קנאתי שותקת ותשרוף את ביתך עליך."
(ניגון עתיק / נתן
אלתרמן)

- (1) הסבר במילים שלכם את התרומה שיש לרגש הקנאה באהבה זוגית על פי ספר הזוהר.
(2) לדעתך, האם הקנאה שמתאר אלתרמן בשירו "ניגון עתיק" תואמת את ההמלצה של ספר הזוהר? הסבר.

4. פוליטיאזים ופוליאמוריה

" המעבר דרך קיר האש של הקנאה נחשב לאתגר הגדול של הפוליאמוריה... זה קשור למשקל האדיר שהתרבות שלנו שמה על בלעדיות רומנטית, וגם לכך שבן זוג נתפש במידה מסוימת כהמשך של האני, ואם קורה משהו שמבחינתי מאיים על הקשר, גם הזהות שלי עצמי בסכנה."
דניאל היימן, פסיכולוג

"הטענה המשפיעה ביותר... נוגעת לזיקתו של המונותאיזם לקנאות ולאלימות. לטענתו של אסמן, לפני הולדתו של המונותאיזם היו לכל עיר או ממלכה אלים משלה, אך לא התקיימו דתות השוללות זו את זו. כאשר יוני מאתונה ביקר בעיר אחרת, הוא הקריב מנחה לאלים המקומיים. גם אלכסנדר הגדול, הכובש המפורסם, לא החרים את פולחניהן של הערים שכבש. לאחר שכבש את מצרים הוא הקריב קורבן לאל המקומי אמון, שזוהה בתור בן דמותו של האל היווני זאוס. בעולם העתיק היו לפיכך מלחמות רבות, אך לא היו מלחמות דת או רדיפות על רקע דתי.
להפך: הדת אפשרה גישור על פערים בין עמים, תרבויות ושפות. האלים היו בינלאומיים, והיו שייכים לכולם.... הופעת הדת המונותאיסטית הראשונה שלובה ברדיפה ובשלילה של דתות אחרות."
יאן אסמן, מתוך "תג המחיר של האל האחד" מאת עפרי אילני.

1. הסבר בלשונוך, במה דומה תופעת הקנאה האנושית בזוגיות לתופעת הקנאות הדתית בתפיסות מונותאיסטיות על פי קטעים אלה?
2. יש הטוענים שהבלעדיות היא תנאי הכרחי לזוגיות אנושית ויש הטוענים כי השמירה על הבלעדיות בזוגיות האנושית היא הרסנית. מה דעתך? נמק את תשובתך.

• אהבה כתלוית תרבות – משלי

קרא את הקטע הבא ממשלי ל:

(יח) נְשַׁלְשָׁה הַמָּה נִפְּלְאוּ מִמֶּנִּי וְאַרְבָּעָה לֹא יִדְעֵתִים:
(ט) דָּרָךְ הַנֶּשֶׁר בְּשָׁמַיִם, דָּרָךְ נֶחֱשׁ עָלֵי צוּר, דָּרָךְ אֲנִיָּה בְּלֵב יָם

וְדֶרֶךְ גִּבֹר בְּעֵלְמָה.

1. הסבר את הדימויים לגבר ולאישה, מתוך הקטע ממשלי, ופרט מה ניתן להבין מדימויים אלה על יחסו של הגבר לאישה.
2. הצע דימוי אחר לגבר ולאישה המשקף את עמדתכם בנוגע ליחסים ביניהם. נמק את בחירתך.
3. מה זאת אהבה? פרום, שפנהאור
קרא את דבריהם של א. פרום וא. שופנהאור:
"האם אהבה היא אמנות? אם כן, היא דורשת ידיעה ומאמץ.... אם ברצוננו ללמוד איך לאהוב, עלינו לנקוט אותה דרך שהיינו נוקטים אם היינו רוצים ללמוד כל אמנות אחרת...."

(אריך פרום, אמנות האהבה)

"כיסופי האהבה.. הוא נושא שלעולם אינו מגיע לידי מיצוי.... בכיסופים אלה [לאהבה] כרוכים יחד חסד אין קץ עם כיבוש של אישה מסוימת, וכן כאב בלתי ניתן לביטוי עם הידיעה שהכיבוש אינו בא הגשמה."
(שופנהאור, העולם כרצון וכדימוי)

1. הסבר בלשונכם את עמדתו של פרום בנושא אהבה ועמדו על ההבדלים בינו ובין שופנהאור בשאלת הגשמת האהבה והדדיות ביחסי בני הזוג.
2. לדעתך, האם יש מקום לתשוקה ומשיכה מינית ביחסי זוגיות שמציע אריך פרום? נמק.

● פרשנות אלגורית לשיר השירים - האישה מצידן.

"... מה תעירו ומה תעירו את האהבה עד שתתחפץ"
סיפור האשה מצידן

1. מדוע הזוג המתואר בסיפור האשה מצידן היה צריך להתגרש וכיצד הצליחה האישה לעורר מחדש את רגש האהבה בין בני הזוג?
2. הסבר את הפרשנות האלגורית לסיפור זה.

● אהבה חושנית ואהבה רוחנית, אפלטון די וידאש

1. (1) הסבר מהו 'ארוס' לגישת אפלטון.
(2) הסבר מהו יעודה של האהבה הזוגית לפי אפלטון, ובאר שניים מהשלבים שדרכם ניתן להגיע לכך.
2. די-וידאש במשלו 'בת המלך ויושב הקרנות' מנסה לבאר את טיבה של האהבה ואת דרכי הדבקות באלוהים. הסבר האם הוא מסכים עם היעוד של האהבה הזוגית, ועם הדרך להגשמתה כפי שאפלטון דוגל בהם. נמק את תשובתכם.
3. הצג בקצרה את סיפורו של ר' אליהו דה וידאש על בת המלך ויושב הקרנות, והסבר את חתימת הסיפור בקביעתו של ר' יצחק דמן עכו שאדם שאין לו תשוקה מינית נמוך מן הבהמה.

4. הצג מאפיין דומה ומאפיין שונה בין תורת האהבה שמציג סוקרטס מפי דיוטימה ב"משתה" ובין סיפורו של ר' אליהו דה וידאש.

● **פיתוי מסוכן – משלי**

קרא את שני הקטעים הבאים מספר משלי:

"...נער חסר-לב עבר בשוק, אצל פנה; ודרך ביתה יצעד.

בנשף-בערב יום; באישון לילה, ואפלה. והנה אשה, לקראתו; שית זונה, ונצרת לב." (משלי ז)

"אשת-חיל, מי ימצא; ורחק מפנינים מכרה. בטח בה, לב בעלה; ושלל, לא יחסר....
שקר החן, והבל היפי: אשה יראת-יהוה, היא תתהלל." (משלי ל"א)

1. הסבר את הדואליות בתפיסת 'האישה' המובעת בפסוקים שלפניכם והצג שלושה מאפיינים של כל אחד מטיפוסי 'האישה' על פי הטקסטים שלמדנו.
2. ".... אני חותכת מהעסק. כל הסיפור הזה מתחיל לעלות לי על העצבים. כבר חמשת אלפים שנה שאני מסתובבת בעולם וצריכה לשמוע את השטויות של התנכיים...."
(גלית דהן קרליבך, "לילית פורשת לפנסיה")

על פי גלית דהאן קרליבך, מה עומד מאחורי השאיפה של לילית 'לפרוש לפנסיה'? האם לדעתכם היא יכולה להגשים את משאלתה בחברה בימינו? נמק.

● **האם אפשר ללמוד אהבה? פרום קואלו**

קרא את המקורות הבאים:

- "פני הפכו קפואות בזמן שהוא הפנה את חזית גופו לכיוון ישיבתי. הבטתי אל תוך עיניו, והרגשתי איך ליבי רוקד בפראות. עיניים חודרות בצבע בדולח בוהק היו לו. כל כך חודרות, עד שלא היה ניתן להתעלם מכוחן המהפנט."
(גאולה מרצון, יעל תהלליה פפר, עמ' 43)

- "האם האהבה היא אמנות? אם כן, היא דורשת ידיעה ומאמץ. או שמא האהבה היא תחושה נעימה שחוויתה היא עניין של מקרה, משהו ש'נקלעים אליו', אם יש לנו מזל..."
(אריך פרום, אמנות האהבה)

- "כשהביט בעיניה השחורות...למד את החלק החשוב ביותר של השפה שכל העולם מדבר בה – השפה שכל אחד בעולם יכול להבין בליבו. האהבה...זאת שפת העולם בטהרתה שום הסבר לא נדרש לה, כשם שהיקום הנע בתוך הנצח אינו צריך הסבר." (פ. קואלו, האלכימאי)
1. קרא את קטע הקריאה הראשון והשב בלשונך כיצד תפשה הדמות את האהבה? בתשובתך ציין והסבר עם איזו תפישה היא מזדהה- עם זו של פאולו קואלו או של אריך פרום?

2. לטענת אריך פרום ישנן כמה הנחות יסוד שגויות המסתתרות מאחורי העמדה הרווחת בציבור בנוגע לאהבה. ציין והסבר מהן, ובנוסף כתוב כיצד תפש פרום את האהבה?

3. אהבת האדם המאמין - לאל, היא אהבה המשלבת את שתי הגישות, הן של פרום והן של קואלו. אש טענה זו - הסבר כיצד שתיהן יכולות לבוא לידי ביטוי גם באהבה רוחנית/שמיימית.

4.

• **קנאה וקנאות**

קרא את המקורות הבאים:

"קשה כשאול קנאה"- כל מי שאוהב ואינו קושר עם אהבתו קנאה..."

(ספר הזוהר חלק א' דף רמה)

"הקנאה היא מידה מנוגדת והפכית אל האהבה והשלום..."

(יהודה אריה מודינא, צמח צדיק, פרק ז')

"היה ר' מאיר אומר: כשם שדעות במאכל- כך דעות בנשים..."

(תוספתא, מסכת סוטה, פרק ה, ה)

"ולאחר כן ניחמתי בעצמי, וסבלתי את תאוותי..."

(מדרש איכה רבה, כד)

"לא תשתחוה לאל אחר, כי ה' קנא שמו..."

(שמות לד, 14-16)

1. ישנן התייחסויות מנוגדות לשאלת מקומה של קנאה בחיי האהבה. הסבר טענה זו על פי ספר הזוהר ולפי רבי יהודה אריה ממודינא, וחווה עמדתך בנושא זה.
2. רבי מאיר מציג עמדה שניתן לראותה כעמדת ביניים נוגע לקנאה בחיי האהבה. הצג כיצד בא הדבר לידי ביטוי במשל על אהבה, קנאה ואוכל שבתוספתא?
3. הצג בקצרה את הסיפור המקראי על רחל, לאה ויעקב והסבירו מהו המסר העולה מאגדת חז"ל העוסקת בסיפור לגבי הקנאה?
4. אחד המאפיינים של האל בתנ"ך הוא "אל קנא". ישנם מקורות מקראיים נוספים, המציגים את עמדתו של אלוהים ביחס לקנאות דתית. הסבר את המושג "אל קנא" ביחס לאלוהים והצג כיצד על סמך סיפוריהם של פנחס ואליהו הנביא באה עמדתו של האל ביחס לקנאה דתית. הצג מקרה שבו לדעתך רצויה קנאות אידיאולוגית, ומקרה שבו לדעתכם קנאות אידיאולוגית איננה ראויה.

• **פיתוי ביחסים בין נשים וגברים (רמב"ן, קאסוטו, האדונית והרוכל)**

קרא את המקורות הבאים:

- "ונחמד העץ להשכיל- כי בו יש לחמוד. וניתנה התאוה לעיניים והחמדה לשכל..."

(פירוש רמב"ן לתורה, בראשית ג, 6)

- "סוף סוף יש כאן מעין משל לערמה הנמצאת באדם..."

(מ"ד קאסוטו, מאדם עד נח)

1. הצג בקצרה את הסיפור המקראי על אדם, חוה והנחש בגן העדן. בנוסף הצג שני ניתוחים פסיכולוגיים אודות הפיתוי בסיפור, את זה של הרמב"ן וזה של משה דוד קאסוטו.
2. בתרבות היהודית, מוזכרים שני סיפורים על אדם בשם יוסף הניצב בפני פיתוי נשי, כשהאחד מצליח לעמוד בו והשני לא. הצג כיצד קביעה זו באה לידי ביטוי בסיפור

המקראי ובסיפורו של ש"י עגנון "האדונית והרוכל". בנוסף, כתוב עם מי מה"יוספים" אתם מזדהים יותר, והבא נימוק אחד לבחירתך.

• האהבה- בעקבות שיר השירים

קרא את המקורות הבאים:

- "לסוסתי ברכבי פרעה, דמיתוך רעיתי. נאוו לחייך בתרים, צוארך בחרוזים... צרור המר דודי לי, בין שדי ילין..." (שיר השירים, א, 9-13)

- "שיאהב את ה' אהבה גדולה יתרה עזה מאד, עד שתהא נפשו קשורה באהבת ה' ונמצא שוגה בה תמיד כמו אלו חולה חלי אהבה..." (רמב"ם, משנה תורה, פרק י')

1. כתב מכתב תגובה לעורכי הקאנון המקראי, בו תציג את עמדתכם בנוגע לשאלה- כיצד שיר בעל אלמנטים מיניים נכנס לתנ"ך, בעוד ספרים בעלי תכנים דתיים יותר נותרו בחוץ?

בתשובתך יש להתייחס לעמדתו של רבי עקיבא ביחס לשיר השירים.

2. על השאלה- "מהי האהבה הראויה לאלוהים?" השיב הרמב"ם בספרו משנה תורה.

הסבר כיצד לדעת הרמב"ם יש לאהוב את ה' והצג איך קשר זאת לשיר השירים?

3. שאלה דומה לסעיף ב' בדגש אחר: מהי גישתו של הרמב"ם בנוגע לשיר השירים? כיצד קשורה גישתו זו של הרמב"ם לתפיסתו בנוגע לעבודה מאהבה ועבודה מיראה?

4. האם לדעתך, גישתו של הרמב"ם בנוגע לעבודה מאהבה, היא ריאלית וניתנת ליישום? נמק

5. ניסוח אחר לסעיף א: "שיר השירים הוא יוצא דופן בתוך הספרות המקראית." "

הצג שני נימוקים התומכים באמירה זו.

• ישקני מנשיקות פיהו, ספר הזוהר - סוד הנשיקה

1. (1) הצג והסבירו שתי דרכים שונות, על דרך הפרד"ס, שלפיהן ניתן לפרש את הפסוק: "ישקני מנשיקות פיהו" (יש לבחור מתוך פירושיהם של רש"י, הגר"א, חז"ל- שיר השירים רבה, זוהר).

(2) כתוב בכל פירוש לאיזה סוגה הוא משתייך (פשט, דרש, רמז או סוד).

2. תאר את המסע שעושה הנשיקה מהעולם האנושי לעולם האלוהי, כפי שמתאר אותו ספר הזוהר.

3. טענה שנשמעת לא פעם כנגד הקבלה אומרת שההבחנה בין רמות שונות באלוהות, וביחוד כאלה שנמצאות מעל לאל, מנוגדת לרעיון היסודי של אחדות האל (מונותאיזם). כיצד, לדעתך, היה משיב ספר הזוהר לטענה שכזו ביחס לטענתו שמקום האהבה גבוה ממקום האל? בסס את תשובתך על הידוע לך על תורת הקבלה

• משפחה או תורה, בן עזאי, הבתולה מאלג'יר, רב רחומי

".. בן עזאי אומר: כל מי שאינו עוסק בפרייה ורבייה – הרי זה שופך דמים ומבטל את הדמות, שנאמר: 'כִּי בְּצַלְמֵ אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת־הָאָדָם'; וכתוב 'פָּרוּ וּרְבוּ וּמְלֵאוּ אֶת־הָאָרֶץ וּכְבִּשְׁתֶּה' אמר לו ר' אלעזר בן עזריה: נאין דברים כשהן יוצאין מפי עושיהן. יש נאה דורש ואין נאה מקיים; [ויש] נאה מקיים ואין נאה דורש. בן עזאי – נאה דורש, ואין נאה מקיים. אמר לו: מה אעשה?! חשקה נפשי בתורה, ויתקיים העולם באחרים!" (תוספתא, מסכת יבמות, פרק ח' משנה ה')

".. הייתה בתולה אחת גדולה בנוי, בת איש עשיר, חכמה בתורה הרבה. ושוקדת יום ולילה על לימוד התורה. וקפצו עליה בני אדם רבים ונכבדים, והיא לא רצתה בשום אופן להיות לאיש, ... אמר 'ומה אעשה ונפשי חשקה בתורה', וכל שכן היא שאינה מצווה בפרייה ורבייה. ויאמר לה הרב: הלוא גם בתלמוד תורה אינה מצווה ואין לה שכר! ותשחק, ותאמר לו, כי נעלמו ממנו לשעה דברי הרמב"ם ז"ל... " (נחלת אבות, הרב יוסף משאש, מרוקו, 1892-1974)

"רב רחומי היה מצוי לפני רב במחוזא. הוא נהג לבוא לביתו בכל ערב יום הכיפורים. יום אחד משכה אותו שמועתו. הייתה אשתו מצפה: 'עכשיו הוא בא! עכשיו הוא בא!'. לא בא. חלשה דעתה. ירדה דמעה מעינה. היה יושב על הגג. נשבר הגג מתחתיו, ונחה נפשו." (תלמוד בבלי, מסכת כתובות, דף סב עב)

1. הסבר בפירוט את שתי הסיבות שלפיהן, לדעת בן-עזאי, מי שאינו עוסק בפרייה ורבייה הוא חוטא, ואת שני הנימוקים שמביא בן-עזאי להתנהגותו.
2. הצג את שני החטאים שחטא בן עזאי, והסבירו מדוע חטא בהם ומהי הביקורת שספג.
3. כמו הרבה סיפורים בספרות חז"ל, גם הסיפור על בן עזאי מציג רובד פשוט ורובד עמוק. הצג שתי סתירות שהרובד העמוק חושף באדם, והסבירו כיצד ניתן לראות בבן עזאי דווקא גיבור?
4. הסבר בלשונכם שני נימוקים לסירובה של הבתולה מאלג'יר להתחתן, והבע דעתך על שתיים מתכונות האופי שלה, כפי שמשתקפות בסיפור זה. יש לבסס את תשובתכם על הטקסט.

שאלות נוספות בנושא זה:

5. תאר כיצד בא לידי ביטוי המתח שבין אהבת התורה ואהבת האישה בסיפור על רב רחומי. מהי עמדת המספר התלמודי כלפי מתח זה? הוכיחו מהטקסט. בתשובתך התייחס אל היסוד האירוני בסיפור.
6. בדיאלוג "המשתה" של אפלטון מתארת דיוטימה 'סולם אהבה'. הסבר האם סולם זה מנוגד או תואם למסר הביקורתי שבא לידי ביטוי באגדה על רב רחומי?
7. הסבר בפירוט את שתי הסיבות שלפיהן, לדעת בן-עזאי, מי שאינו עוסק בפרייה ורבייה הוא חוטא, ואת שני הנימוקים שמביא בן-עזאי להתנהגותו.

• **דיוטימה, חרותא ודסלר**

1. ב"המשתה" של אפלטון מגדירה דיוטימה את האהבה כ "רצון האדם שהטוב יהא לו תמיד"
הסבר את עמדתו של הרב דסלר לגבי גישה זו. מהי אהבה בעיניו? נמק תשובתך.
2. (1) כיצד מנתח הרב דסלר את התנהגותם של אנשים המסרבים להינשא ושל זוגות המסרבים להביא ילדים לעולם? מהו יחסו להתנהגות זו?
(2) עמוד על הקשר בין ר' חייא ואשתו, כפי שמשקף באגדה שלמדנו מן התלמוד הבבלי, והסבר את המסר הביקורתי של אגדה זו.

• **יהודה אברבנאל - הדיאלוג של פילו וסופיה**

ע"ן במקור הבא:

"פילו: שתי צורות לאהבה. האחת, התשוקה או התאוה החושנית מולידות אותה ---
ואמת נכון הדבר, כמו שאמרת, שבהיפסק התשוקה או התאוה הגופנית, מפני שבאו
על סיפוקן ושובען, מיד נפסקת האהבה; כי בהיבטל פעולת הסיבה, היא התשוקה,
בטל המסובב, היא האהבה --- ואולם, האהבה האחרת היא שמולידה את התשוקה
אל האישה האהובה, ולא התשוקה או התאוה מולידות אותה.

סופיה: כסבורה הייתי שבכך נעוץ ההבדל בין האהבה הנאותה והאהבה ההוללה,
הפרוצה והבלתי מרוסנת, אבל עכשיו שוב אינני יודעת איזוהי האהבה השלימה.
פילו: אהבה כזאת היא תשוקה להתמזגות שלימה עם האהוב, ולא תיתכן התמזגות
זו אלא מכוח חדירה הדדית גמורה. [אך] דבר זה אפשרי [רק] לנפשות, שהן רוחניות
[בלבד]; --- לעומת זאת, הגופים השונים הזקוקים למקומם המיוחד, התאחדות
והתמזגות כזו אך מלבות את התשוקה לאותו ייחוד גמור, שאין להשיגו. "יהודה
אברבנאל, שיחות על האהבה

- א. מהם שני סוגי האהבה שמציג פילו? הסבר במילים שלכם מדוע היפסקות התשוקה
המינית אינה מפסיקה את "האהבה הנאותה".
- ב. מהי עמדתה של סופיה לגבי האהבה הראויה? מדוע היא מתנגדת למיניות?
3. מה מבקש יהודה אברבנאל לומר באמצעות הדיאלוג בין פילו וסופיה? הסבר כיצד
קשורה עמדתו לרוח הרנסנס באיטליה.
4. האם לדעתך קביעתו של פילו כי לא ניתן להשיג את האיחוד המוחלט מתייחסת רק
לגופים או גם לנפשות? האם הקביעה מעודדת את האדם, או מייאשת אותו בדרכו
לקראת האהבה? נמק את עמדתך.

קרא את הקטע שלהלן וענה על השאלות בעקבותיו:

פילו: אהבה זו שאני נושא בלבי, הו סופיה, אין בכוחי לא להבינה ולא להסבירה. אני
מרגיש בעוצמתה, אבל אינני תופס אותה, תוקפה הוא כדי כך שהיא השתררה עלי
ועל כל רוחי. --- ואף על פי כן אני מכיר ויודע, כי תכלית תשוקתי היא [הפקת] תענוג
ממנה.

סופיה: אם כך, אל תבקש ממני ארוכה לסיפוק געגועיך, ואל תרשיע אותי אם אסרב לך, שהרי כבר הראיתני לדעת, כי בהשגת תכלית התשוקה - לא זו בלבד שהתשוקה חדלה, אלא גם האהבה שוככת ונהפכת לשנאה...

פילו: את מרמה את עצמך, או אולי רוצה לרמותני, אם את מניחה הנחה כוזבת זו, שאינה הולמת את האהבה, כאילו בקשת מילוי התשוקה מכבה את האהבה והופכת אותה לשנאה; אין לך הנחה כוזבת מזו.

סופיה: מדוע כוזבת? כלום לא אמרת, כי התכונה של אהבת התענוג היא שסיפוקה הגמור מעורר סלידה עויינת?

פילו: לא כל תענוג מוליד סלידה משהושג. מידות טובות ולמדנות משעשעות את הנפש ולעולם אינן נהיות לזרא --- והוא הדין לא רק לגבי מה שנאות אלא גם מה שאיננו כך, כגון שלטון, כיבודים ועושר, שאנו נהנים בהשגתם והם אינם נמאסים עלינו לעולם, אדרבא - ככל שחלקנו בהם גדול יותר, אנו מבקשים עוד להוסיף עליהם."

(יהודה אברבנאל, שיחות על האהבה)

1. בקטע הנ"ל, הלקוח מספרו "שיחות על אהבה", מציג יהודה אברבנאל שיחה בין זוג אוהבים צעירים, פילו וסופיה. במהלך השיחה, מנסה פילו לשכנע את סופיה, בת זוגו, שהגיע העת לקיים יחסי מין. הסבירו שניים מטיעוניו של פילו.

2. (1) הסבר את הטיעון המרכזי בו משתמשת סופיה כדי לדחות את בקשתו של פילו.

(2) האם אתם מקבלים את טיעונה של סופיה? נמקו.

3. קראו את דבריה של סופיה: "... ככל שהתענוג הוא רוחני יותר, באותה מידה הוא בלתי נשבע יותר --- ואולם כמקובל בעולמנו, תענוג זה שאתה מבקש אצלי הוא סיפוקו של חוש המישוש --- ועל כן אני מונעת אותו ממך".

קרא גם דברי הרמב"ם:

"החוש הממשש, אשר ביאר אריסטו ב"מידות" ואמר שזה החוש - חרפה לנו. ומה טוב, כי באמת הוא חרפה, מפני שהוא לנו מאשר אנחנו בעלי חיים..."

(רמב"ם, מורה נבוכים, ב, ל"ו, מ)

האם דבריה של סופיה מתאימים או נוגדים את עמדתו של הרמב"ם ביחס ליחסי מין? נמקו.

4. באתר העצות askpeople, פורסמה בתאריך 16/12/13 בקשת העצה הבאה:

"אני עוד מעט בת 16. יש לי חבר כבר 3 חודשים. אני באמת אוהבת אותו אבל הוא לוחץ עליי לשכב איתו והוא בגילי. אני לא מרגישה מוכנה אבל אני לא רוצה שזה יפריע לחברות שלנו ולאהבה שלנו ואני חושבת שאני יעשה את זה. ... מה אתם חושבים? אני טועה?"

כתוב תשובה לנערה המתייעצת, אשר מתבססת על הטיעונים של סופיה בשיחתה עם פילו. התייחס לפחות לשני טענות.

● **אהבה התלויה בדבר - פילו וסופיה, אברבנאל**

1. "סופיה: אם כך, אל תבקש ממני ארוכה לסיפוק געגועיך, ואל תרשיע אותי אם אסרב לך, שהרי כבר הראיתני לדעת כי בהשגת תכלית התשוקה – לא זו בלבד שהתשוקה חדלה, אלא גם האהבה שוככת ונהפכת לשנאה".
(מתוך: שיחות על אהבה, יהודה אברבנאל)
- (1) הסבר את עמדתה של סופיה בנוגע לקשר בין אהבה וקיום יחסי מין.
(2) פרט כיצד דבריה קשורים למשנה אודות "איזוהי אהבה שתלויה בדבר"?
2. לדעת פילו, חששותיה של סופיה נובעים מתפיסה שגויה של האהבה. הוא מבחין בין שני סוגי אהבה. מהם שני סוגי אהבה אלו? מהו היחס בין האהבה לתשוקה המינית בכל אחד משני סוגי האהבה? (השתמשו במונחים "סיבה" ו"מסובב").

• אהבה – התלויה בדבר? משנה, רשב"ץ

- 'כל אהבה שהיא תלויה בדבר, בטל דבר בטלה אהבה. ושאינה תלויה בדבר, אינה בטלה לעולם. איזו היא אהבה שהיא תלויה בדבר? זו אהבת אמנון ותמר. ושאינה תלויה בדבר? זו אהבת דוד ויהונתן'.
(משנה, מסכת אבות, פרק ה, משנה טז)
1. הסבר את האבחנה שעושה המשנה בין 'אהבה שתלויה בדבר' ו'אהבה שאינה תלויה בדבר' ונתח את שתי הדוגמאות שהמשנה מביאה.
2. הסבר את שני הפירושים שמביא רשב"ץ לדברי דוד בקינתו ליהונתן "נפלאתה אהבתך לי מאהבת נשים" [שמואל ב', א, 26]

• מאפיינים לזוגיות- וסוד המשיכה המינית, בראשית, בראשית רבה, לוינס, פילון

1. משני התיאורים השונים של בריאת האדם בספר בראשית עולים שני דגמי זוגיות אנושית. הסבר איזה תיאור שוויוני יותר, ופרט שני הבדלים משמעותיים נוספים.
2. הסבר באיזה אופן פותרים המדרשים מבראשית רבה את הפער בין סיפורי הבריאה השונים. מהו סוד המשיכה המינית והאהבה בין זכר ונקבה לפי מדרשים אלה?
3. (1) מהו ההבדל לגבי תפיסת הזוגיות בין לוינס לבין המדרשים מבראשית רבה?
(2) כיצד משתקפת מרכזיותה של האחריות המוסרית בתפיסתו של לוינס?
4. באיזו דרך פותר פילון האלכסנדרוני את הפער בין בראשית א' ובראשית ב'? הסביו את פירושו של פילון האלכסנדרוני.

• נישואין או תורה – בן עזאי, הבתולה מאלג'יר, רב רחומי.

1. "תנו רבנן: ללמוד תורה ולישא אישה - [מה יש להקדים למה?]. הסבירו מדוע עולה השאלה מה יש להקדים למה ואת המשפט המופיע בהמשך הברייתא: "ואם אי אפשר לו בלא אישה - ישא אישה ואחר כך ילמד תורה".
2. קרא את הבתים השני והשלישי משירו של זאב נחמה "לקנות לך יהלום":

"אם אין לחם אין אהבה
אני נוסע לסדר לנו עתיד
כמה זמן אפשר לחיות בלי עבודה
זמן לא עוזר לי

...

לך אני מבטיח שבקרוב אצליח
ונוכל לחיות בלי דאגות
הכסף לא קובע אבל אני יודע
שאם חסר יש בעיות"

במה מילותיו של הדובר בשיר דומות לדברי רבי יוחנן (תלמוד בבלי, מסכת קידושין,
כ"ט, ע"ב): "ריחיים בצווארו, ויעסוק בתורה!?!?" במה הן שונות?

קרא את הקטעים שלהלן וענו על שאלות שאחריהם:

קטע א' שִׁפָּךְ דָּם הָאָדָם בְּאָדָם דָּמוֹ יִשְׁפָּךְ כִּי בְצַלְם אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת-הָאָדָם. ז וְאַתֶּם פְּרוּ
וּרְבוּ שִׁרְצוּ בְּאֶרֶץ וּרְבוּ-בָהּ
(בראשית, ט', ו-ז)

קטע ב' " .. בן עזאי אומר: כל מי שאינו עוסק בפרייה ורבייה – הרי זה שופך דמים ומבטל
את הדמות, שנאמר: 'כי בצלם אלוהים עשה את האדם' וכתוב 'ואתם פרו ורבו וכו'.
אמר לו ר' אלעזר בן עזריה: נאין דברים כשהן יוצאין מפי עושיהן. יש נאה דורש ואין נאה
מקיים, נאה מקיים ואין נאה דורש. בן עזאי – נאה דורש, ואין נאה מקיים. אמר לו: מה
אעשה?! חשקה נפשי בתורה, ויתקיים העולם באחרים!"
(תוספתא, מסכת יבמות, פרק ח' משנה ה')

קטע ג' " .. הייתה בתולה אחת גדולה בנוי, בת איש עשיר, חכמה בתורה הרבה.. וקפצו
עליה בני אדם רבים ונכבדים, והיא לא רצתה בשום אופן להיות לאיש, מטעם בן עזאי נפשה
חשקה בתורה. ויקבול עליה אביה לפני הגאון הנ"ל, וישלח אחריה וידבר על ליבה דברים
טובים, ולא אבתה לשמוע לו. זאת, מקל וחומר מבן עזאי.....
(נחלת אבות, הרב יוסף משאש)

קטע ד' "רב רחומי היה מצוי לפני רב במחוזא. הוא נהג לבוא לביתו בכל ערב יום הכיפורים.
יום אחד משכה אותו שמועתו. הייתה אשתו מצפה: 'עכשיו הוא בא! עכשיו הוא בא!'
לא בא. חלשה דעתה. ירדה דמעה מעינה. היה יושב על הגג. נשבר הגג מתחתיו, ונחה
נפשו".

(תלמוד בבלי, מסכת כתובות, דף סב:)

3. הסבר את שתי הסיבות שלפיהן, לדעת בן-עזאי, מי שאינו עוסק בפרייה ורבייה הוא
חוטא.

האם גם לדעתך ראוי לאדם להקדיש את חייו לקריירה גם על חשבון הקמת משפחה?
נמק.

4. הסבר במילים שלך מדוע הבתולה מאלג'יר מסרבת להתחתן, וכיצד היא נתמכת בסיפורו של בן-עזאי.
5. (1) הצג את הניגוד שבין אהבת התורה ואהבת האישה בסיפור על רב רחומי.
(2) גם בחיים המודרניים קיים ניגוד מאותו סוג אותו ציינתם בתת סעיף 1. כיצד צריך, לדעתך לנהוג כיום כאשר מתקיים ניגוד כזה? הסבר דבריכם.

● שיחות על אהבה – ר' יהודה אברבנאל

"...סופיה: אל תבקש ממני ארוכה לסיפוק געגועיך... שהרי כבר הראיתני לדעת כי בהשגת תכלית התשוקה – לא זו בלבד שהתשוקה חדלה, אלא גם האהבה שוכנת ונהפכת לשנאה... פילו: לא כל תענוג מוליד סלידה משהושג... מעשה ההזדווגות לא זו בלבד שאינו מבטל את האהבה השלמה, אלא מאשר ומלכד אותה... בזכות האחדות הגופנית גם האהבה הרוחנית מתגברת ונעשית יותר שלמה... שתי צורות לאהבה....

סופיה: ואיך תוכל לומר כי האהבה האמתית נמשכת מן התבונה? הרי שמעתי אומרים, כי האהבה השלמה, אין בכוח התבונה להשתלט עליה, או לשים לה גבול. .. פילו: אותם האוהבים שמכאוביהם פוסקים עם סיפוק התענוג הגופני, אהבתם אינה נמשכת מן התבונה...".

1. (1) הצג במילים שלך את המחלוקת שבין פילו לסופיה. הבא טיעון אחד שמביא כל אחד מהם לחיזוק עמדתו.
(2) לדעתך, מי צודק יותר בטענתו? הבא שני נימוקים לתשובתך.
2. פילו: "שתי צורות לאהבה: האחת, התשוקה או התאוה החושנית מולידות אותה... האהבה האחרת היא שמולידה את התשוקה...".
הצג במילים שלך את שתי צורות האהבה המתוארות והסבר מה יהיה עתידה של כל אחת מהן לדעת פילו, אם תמומש האהבה.
3. סופיה: "...ואיך תוכל לומר כי האהבה האמתית נמשכת מן התבונה? הרי שמעתי אומרים כי האהבה השלימה, אין בכוח כל תבונה להשתלט עליה...".

הסבר במילים שלך את הסתירה עליה מצביעה סופיה, ואת תשובתו של פילו לשאלה זו.

● "עזר כנגדו" - אליהו חיטים ופשתן; בבלי יבמות, ר"ע אש אוכלתם

"ואמר רבי אלעזר: מהו שכתוב 'אעשה לו עזר כנגדו' (בראשית, ב')?
זכה – עוזרתו. לא זכה – כנגדו.

מצאו ר' יוסי לאליהו (הנביא). אמר לו: כתוב 'אעשה לו עזר'. במה אשה עוזרתו לאדם?
אמר לו: אדם מביא חיטים, האם חיטים כוסס (מכרסם)? מביא פשתן, האם פשתן לובש?
לא נמצאת

האשה מאירה את עיניו ומעמידתו על רגליו?"
(תלמוד בבלי, יבמות, ס"ג, ע"א)

- 1.1. הסבר את הקושי הלשוני שמעורר הביטוי: "עזר כנגדו".
2. כיצד פותר המדרש של רבי אלעזר את הקושי? וכיצד האגדה על המפגש בין רבי יוסי לאליהו מסבירה את עזרת האישה לאיש?

- 1.2. למי מתייחסת המילה "אדם" בסיפור זה?
2. באר את דברו האחרונים של אליהו: "האשה מאירה את עיניו". הסבר מה הקשר בין ארבע הסיטואציות שמונה אליהו הנביא בסיפור שלפניך, המתארות קשר זוגי ראוי בעיניו.
3. "דרש רבי עקיבא: 'איש ואשה', זכו – שכינה ביניהן, לא זכו – אש אוכלתן" (תלמוד בבלי, סוטה, י"ז, ע"א) הסבר את המפתח להצלחת הזוגיות שמציג רבי עקיבא במדרש.

• די וידאש - משל בת המלך ויושב הקרנות

1. תאר כיצד מוצגת אישיותו של "יושב הקרנות" בתחילת הסיפור, ואת השינוי שהתרחש באישיותו במהלך הסיפור.
2. די-וידאש מוסיף בסוף משל בת-המלך את דברי הרב יצחק מעכו: "מי שלא חשק לאישה, הוא דומה לחמור ופחות ממנו. והטעם, כי מהמורגש צריך שיבחין העבודה האלוהית כפי שפירשנו". הסבר מה מוסיפה הערתו של ר' יצחק למשתמע מן המשל לגבי תפקידו של הקשר הזוגי.

• קנאה וקנאות – פרום – אהבה בעלנית, מדרש רבה, רחל ולאה.

עיין במקורות שלפניך, וענה על סעיפי השאלה שאחריו.

מקור א':

כשמתנסים באהבה בעלנית, מגבילים, כולאים או שולטים באובייקט ש'אוהבים'. אהבה כזאת מדכאה, ממיתה, חונקת, רוצחת, לא מעניקה חיים. מה שבני אדם מכנים אהבה הוא על פי רוב שימוש לא נכון במילה, כדי לא לגלות שלמעשה אין הם אוהבים. .. נראה שבני זוג שבאמת אוהבים זה את זה יוצאים מן הכלל הם. מה שהוא נוחות חברתית, הרגל, אינטרס כלכלי משותף, אינטרס משותף בילדים, תלות הדדית, שנאה הדדית או חרדה, נחשב כהתנסות ב'אהבה' – עד הרגע שבו אחד או שני בני הזוג מודים, שאינם אוהבים זה את זה, ושמעולם לא אהבו. .. בתקופת החיזור אף אחד מבני הזוג אינו בטוח בזולתו, אך כל אחד מהם מנסה לקנות את לב זולתו. ..

בכל זאת אין לאחד מהם בעלות על הזולת.

לפיכך מכוון מרצו של כל אחד אל המימוש העצמי, כלומר, להעניק לזולת ולעוררו. עם הנישואים משתנה לעתים קרובות המצב ביסודו. חוזה הנישואים מעניק לכל שותף את הבעלות הבלבדית על גופו של הזולת... כבר לא צריך לרכוש את לבו של האחר, משום שהאהבה נעשתה למשהו שיש לאדם, רכוש. ..

(מתוך: אריך פרום, אמנות האהבה)

מקור ב':

"באותה שעה קפצה רחל אמנו לפני הקב"ה ואמרה: ריבו של עולם! גלוי לפניך, שיעקב עבדך אהבני אהבה יתירה, ועבד בשבילי לאבא שבע שנים, וכשהשלימו אותן שבע שנים, והגיע זמן נשואי לבעלי, יעץ אבי להחליפני לבעלי בשביל אחותי, והוקשה עלי הדבר עד מאד, כי נודעה לי העצה, והודעתי לבעלי ומסרתי לו סימן, שיכיר ביני ובין אחותי כדי שלא יוכל אבי

להחליפני, ולאחר כן נחמתי בעצמי וסבלתי את תאוותי וריחמתי על אחותי שלא תצא לחרפה, ולערב חלפו אחותי לבעלי בשבילי, ומסרתי לאחותי כל הסימנין שמסרתי לבעלי כדי שיהא סבור שהיא רחל, ולא עוד אלא שנכנסתי תחת המטה שהיה שוכב עם אחותי והיה מדבר עמה והיא שותקת ואני משיבתו על כל דבר ודבר, כדי שלא יכיר לקול אחותי וגמלתי חסד עמה, ולא קנאתי בה ולא הוצאתיה לחרפה, ומה אני שאני בשר ודם עפר ואפר לא קנאתי לצרה שלי ולא הוצאתיה לבושה ולחרפה, ואתה מלך חי וקיים רחמן מפני מה קנאת לעבודת כוכבים שאין בה ממש והגלית בני ונהרגו בחרב ועשו אויבים במ כרצונם, מיד נתגלגלו רחמיו של הקדוש ברוך הוא ואמר בשבילך רחל אני מחזיר את ישראל למקומן הדא הוא דכתיב (ירמיה ל"א) כה אמר ה' קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה מאנה להנחם על בניה כי איננו, וכתוב (שם) כה אמר ה' מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה כי יש שכר לפעולתך וגו' וכתוב (שם) ויש תקוה לאחריתך נאם ה' ושבנו בנים לגבולם" (מדרש איכה רבה, כד)

1. על פי מקור א', הסבר במילים שלך מהי אהבה 'בעלנית' לפי פרום, וכתוב כיצד בעקבות חוזה הנישואים באה לידי ביטוי אהבה כזו?
2. תאר בלשונך, על פי מקור א', מהו ההבדל בין אהבה בעלנית לבין אהבה בתקופת החיזור?
3. על פי מקור ב', מה היה הקונפליקט של רחל לקראת זמן נישואיה ליעקב וכיצד הכריעה בדילמה זו? מה מבטאת רחל במעשה שעשתה למען אחותה?
4. שירי ותומר נשואים. תומר טוען שהוא אוהב את שירי ודואג לה, ולכן בכל ערב הוא עוקב אחר ההתקשרויות שלה בטלפון הנייד. חשוב לו לדעת עם מי דיברה באותו יום, למי אישרה חברות בפייסבוק, עם מי היא מתכתבת בהודעות ואילו תמונות היא מקבלת ושולחת.
(1) כיצד מצדיק תומר את המעקב שלו אחרי שירי?
(2) לפי פרום, הסבר איזו אהבה היא זו. האם הייתם רוצים להיות בת הזוג של של תומר? נמקו.

● מיניות- המיחוס לרמב"ן, רס"ג, רמב"ם

קטע א':

דע כי חיבור האדם אל אשתו... הוא עניין קדוש ונקי, כשיהיה הדבר כפי מה שראוי, ובזמן הראוי ובכוונה הראויה. ואל יחשוב אדם, כי בחיבור הראוי יש גנאי וכיעור. חלילה מזה! כי החיבור נקרא "ידיעה", ולא לחינם נקרא "ידיעה", כאמרו: "יְדַע אֶלְקָנָה אֶת חַנָּה אִשְׁתּוֹ" (שמואל א, א, 19). והסוד: כי טיפת הזרע, כשתהיה נמשכת בקדושה ובטהרה (היא) נמשכת ממקום הדעה והבינה, שהוא המוח, וידעו שאילו לא יהיה בדבר קדושה גדולה — לא יהיו קורין לחיבור "ידיעה".

קטע ב':

ואין הדבר כאשר סבר וחשב הרב ר' משה ז"ל במורה הנבוכים, בהיותו משבח לאריסטו על מה שאמר, כי חוש המישוש הוא חרפה לנו. חלילה, חלילה! אין הדבר כמאמר (אריסטו) היווני, לפי שיש במאמרו זה שמץ מינות שאינו מורגש. שאילו היה (אריסטו) מאמין

שהעולם מחודש בכוונה — לא היה אומר כך (בגנות המין) יוני האחר. אבל אנו בני בעלי (התורה) הקדושה, מאמינים שהשם יתברך ברא הכול כפי שגזרה חוכמתו, ולא ברא דבר שיהיה בו גנאי או כיעור, שאם נאמר כי החיבור הוא דבר של גנאי — הנה כלי המשגל הם כלי הגנות, והרי השם יתעלה הוא בְּרָאָם! .. כלומר — אין בכל איברי האדם מצד הבריאה דבר קלקול או כיעור, כי הכול בחוכמה עליונה דבר מתוקן ומקובל, אבל האדם בהיותו חוטא מביא כיעור בדברים שלא היה בם כיעור ודופי מתחילה...
קטע ג' :

שאמרו חז"ל: בשעה שהאדם מתחבר עם אשתו בקדושה — שכינה שרויה ביניהם, ובסוד "איש" ו"אישה" — י"ה, נתחממו — שכינה מסתלקת מביניהם, (ונשאר) "אש" "אש".
(איגרת הקודש בתוך: כתבי הרמב"ן)

- א. (1) על פי רמב"ן (מקור ב קטע א'), הסבר בלשונך מה נדרש כדי שיחסי מין ייחשבו ל"עניין קדוש". הדגם מהטקסט
- (2) על פי מקור ב' קטע ג', הסבר כיצד מדרש חז"ל לשמות "איש" ו"אישה" מחזק את התפיסה שיש קדושה בחיבור של האיש עם אשתו.
- ב. הצג נקודת דמיון אחת ושני הבדלים בין עמדתם של רס"ג ושל הרמב"ם בנוגע למיניות.
- ג. "החיבור נקרא "ידיעה", ולא לחינם נקרא "ידיעה" (אגרת הקודש, בתוך כתבי הרמב"ן, הוצאת מוסד הרב קוק).
- ד. הסבר במה שונה הגישה של אגרות הקודש (המיוחסת לרמב"ן) מגישתו של הרמב"ם. בתשובתך התייחס לרעיון ה"ידיעה".

• ר' עקיבא ובתו של כלבא שבוע

רבי עקיבא, רועה של כלבא שבוע היה. ראתה אותו בתו של כלבא שבוע שהוא מעולה וצנוע. אמרה לו: אם אתקדש לך, תלך לבית הרב? אמר לה: כן. התקדשה לו בצנעה ושלחתו ללמוד תורה. שמע אביה. הוציאה מביתו והדירה הנאה מנכסיו. הלך ישב שתיים עשרה שנים בבית הרב.

כאשר בא, באו איתו שנים עשר אלף תלמידים. שמעו לאותו זקן שהוא אומר לה: עד כמה את נוהגת כאלמנה חיה.

אמרה לו: אם לי ציית ישב שתיים עשרה שנים אחרות.

אמר (ר"ע לעצמו) : ברשות אני עושה.

חזר הלך וישב שתיים עשרה שנה נוספות בבית הרב.

כשבא, באו איתו עשרים וארבעה אלף תלמידים. שמעה אשתו, יצאה לקראתו. אמרו לה שכנותיה: שאלי כלי לבוש והתכסי. אמרה להן: יודע צדיק נפש בהמתו.

כאשר הגיעה אליו, נפלה על פניה ונישקה את רגליו. היו דוחפים אותה תלמידיו. אמר להם: שלי ושלכם, שלה הוא. (על-פי תלמוד בבלי, כתובות, ס"ב, ע"ב)

1. תאר את המחיר ששילמה אשתו של רבי עקיבא, המכונה רחל, בעקבות התאהבותה ברבי עקיבא. בתשובתך התייחס להתנהגותה של אשתו, וכן לאורח חייה לאחר נישואיהם.
 2. הצג ארבעה שלבים בהתפתחות הזוגיות הבא לידי ביטוי בסיפור. האם לדעתכם זה סיפור אהבה? הסבירו ונמקו את תשובתכם בעזרת שני הוגים שלמדנו (לוינס, פרום או אחרים)
 3. "רב רב רחומי היה מצוי לפני רבא במחוזא. הוא נהג לבוא לביתו בכל ערב יום הכיפורים...."
- תלמוד בבלי, מסכת כתובות, דף ס"ב, ע"ב (מתורגם ומעובד)
- (1) השווה בין הסיפור על רב רחומי ורבי עקיבא: הבא נקודת דמיון אחת בין שני הסיפורים, והבדל אחד בין שני הסיפורים.
 - (2) לדעתך, האם בעולם המודרני, הקריירה (כמקבילה ללימוד תורה) באה על חשבון הזוגיות? הצג שני נימוקים לעמדתך.

• שמע ישראל, רוזנצוויג

- (1) בדומה לדיון בנוגע ליכולת ללמד אהבה זוגית, עולה דיון דומה גם בהקשר לאהבת האל. בפרשת שמע ישראל כתוב: "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד. וְאַהֲבַת אֵת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל-לְבָבְךָ וּבְכָל-נַפְשְׁךָ וּבְכָל-מְאֹדְךָ" (דברים ו' פסוקים ד-ה).
- תאר קושי אחד בנוגע לאהבה, העולה מפסוקים אלה.
- (2) מהו הקושי שמתאר הפילוסוף היהודי האקזיסטנציאליסט פרנץ רוזנצוויג, ומהו ההסבר הוא מציע כדי לפתור קושי זה?

• סולם הצרכים של מאסלו

1. (1) הציגו את סולם הצרכים של מאסלו התייחסו להבדל שבין 'צרכי חסר' לצרכי גדילה'.
- (2) מה ניתן ללמוד על אהבה על פי סולם הצרכים של מאסלו?
2. כיצד אתם הייתם אתם מדרגים את הצרכים השונים של האדם? הציגו סולם חלופי לסולם שמציע מאסלו ונמקו את דעתכם.

• עמנואל לוינס – על אהבה ואחרות

עיינו במקור הבא:
"...בארוס עולה ומתרוממת אחרות בקרב הוויות אחרות שאינה מצטמצמת בהבדל הגיוני או מספרי... הוויה הנשית היא אחרת בשביל הוויה זכרית, לא רק מחמת טבעה השונה, אלא גם מפני שבמובן מה האחרות היא-היא טבעה...
אין האחרות והשניות נעלמות ביחס האהבה - [וזאת] בניגוד מובהק ל[פעולת] הידיעה, שהיא... בחזקת דיכוי של האחרות...
ההבדל בין שני המינים איננו השניות של שני דברים המשלימים אהדדי. שהרי שני דברים המשלימים אהדדי מניחים מראש קיום בראשיתי של שלם... פירושו של דבר שמלכתחילה אנו באים להציג את האהבה כעין התמזגות. והרי ההיפך הוא נכון: הצד המרשים של האהבה

הוא שניות של הוויות שלא ניתן לגבור עליה... היחס האירוטי אינו מנטרל את האחרות מעצם היותו, אלא משמר אותה..."

עמנואל לוינס, 'והבורא יצר את האישה', בתוך: **תשע קריאות תלמודיות**

1. הסבר בלשונכם למה מתכוון לוינס בביטוי "אחרות שאינה מצטמצמת בהבדל הגיוני או מספרי".
2. הצג בקצרה את התפיסה האפלטונית הנרמזת בביטוי "שני דברים המשלימים אהדדי", והסבר מה תפקידה במבנה העלילתי-פילוסופי של "המשתה".
3. מהו הפירוש שנותן לוינס לדו-המשמעות של המילה העברית "ידיעה"? הסבר בלשונך את הביקורת הכפולה שלו על התפיסה האפלטונית של האהבה.
4. כיצד תופס לוינס את האהבה הראויה? האם, לדעתך, אהבה כזו אפשרית להשגה? מהו, לדעתך, הקושי הגדול שהיא מציבה בפני האדם?